

Plaatsidentiteiten in de Noordoostpolder

Luttelgeest & Tollebeek

C.L.Vernède

Masterthesis Culturele Geografie
Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen
Begeleider: dr. T. Haartsen

Groningen, mei 2010

Voorwoord

Hierbij presenteer ik u mijn masterthesis over plaatsidentiteiten in de Noordoostpolder. Het heeft enkele jaren geduurd, voordat de Noordoostpolder tot stand kwam, mijn scriptie echter is slechts in enkele maanden tot stand gekomen.

Hierbij wil ik een aantal mensen bedanken voor het in mij gestelde vertrouwen en de door hun aangeboden hulp als ik het tijdelijk niet zag zitten.

Allereerst mijn ouders die mij altijd gesteund hebben.

Daarnaast Tialda Haartsen voor het grote geduld dat zij met mij heeft gehad in tijden dat het wat minder vlot verliep. Het heeft mij enorm gestimuleerd toen zij voorstelde met haar daadwerkelijk een dag naar de Noordoostpolder te gaan. Zo zijn we daar op een koude dinsdagmorgen naar toe vertrokken. Op deze manier heb ik de dorpen beter in hun context kunnen plaatsen. Het schrijven van mijn scriptie is dit zeker ten goede gekomen.

Vervolgens wil ik ook Niels Joosse en Peter Schotsman bedanken, die mij de eerste twee dagen geholpen hebben bij het enquêteren in Tollebeek. Zij hadden er een hele dag voor over om samen met mij in totaal vijf uur in de bus te zitten om enkele uurtjes enquêtes af te nemen. Mijn grote dank daarvoor!

Ook wil ik graag Paulien Matze en haar gezin bedanken. Bij hen mocht ik een nachtje logeren in Tollebeek. Op deze manier kon ik ook 's avonds enquêtes afnemen en kon ik er 's ochtends vroeg weer uitgeslapen tegenaan.

Tot slot bedank ik mijn lieve vrienden en club- en studiegenoten die mij gesteund en bijgestaan hebben tijdens het schrijven van deze scriptie.

Na deze dankbetuigingen wil ik u introduceren in deze scriptie. In het eerste jaar van zowel Technische Planologie, waar ik mee begonnen ben, als Sociale Geografie en Planologie werd het vak Economische Geografie gegeven. Het Christallermodel wordt hierin uitgebreid besproken. Dit sprak mij toentertijd al enorm aan. Maar hoewel het een nogal economisch begrip is, had ik nooit gedacht dat dit zo van toepassing zou zijn op de Culturele Geografie. In mijn masteropleiding leerde ik dat 'cultuur' bestaat uit hetgeen mensen tot stand hebben gebracht. Zo ook de Noordoostpolder. In mijn tweede studiejaar bezocht ik tijdens de Excursie Nederland dit unieke gebied. Ik vond het toen al vrij bijzonder dat verschillende mensen met diverse achtergronden en geloofsovertuigingen naar een en hetzelfde gebied zijn getrokken. In de loop der tijd hebben zij zich hier gevestigd en zijn ze ook identiteiten gaan toekennen aan hun (woon)plaats. Welke identiteiten dit precies zijn, zult u terugvinden in deze scriptie.

Claire Vernède,

Groningen, mei 2010

Samenvatting

In deze masterthesis wordt onderzocht welke plaatsidentiteiten de inwoners van de dorpen uit de Noordoostpolder toekennen aan hun dorp. De Noordoostpolder is in 1942 drooggevallen. Daarna is gedurende tien jaren een tiental dorpen en een stad hier gebouwd met als uitgangspunt de centrale plaatsentheorie van Christaller.

De twee dorpen Luttelgeest en Tollebeek zijn gekozen om verder onderzoek hierin te doen. Deze dorpen lijken het meest op elkaar wanneer gekeken wordt naar de architectonische uitrusting, ligging, reistijd en het aantal inwoners dat de Directie van de Wieringermeer voor ogen had in de jaren veertig. Tienduizend mensen zouden in Emmeloord komen wonen en tweeduizend inwoners in elk dorp.

Deze mensen kennen bepaalde identiteiten toe aan hun plaats. Plaatsidentiteiten dienen als een dynamisch proces gezien te worden dat bestaat uit een sociale constructie met meervoudige identiteiten dat altijd in een bepaalde tijd en context geplaatst moet worden.

Aan de hand van enquêtes is gekeken welke plaatsidentiteiten de respondenten van de kernen uit Luttelgeest en Tollebeek toekennen aan hun woonplaats.

Eerst wordt gekeken naar de kenmerken van de respondenten.

Het grootste deel van de respondenten uit Luttelgeest komt uit Flevoland, maar zij voelen zich voornamelijk Nederlander. In dit dorp zijn veertien geselecteerden of familie daarvan gevonden. Het protestantisme is in dit dorp het grootst en Luttelgeest kent slechts twee basisscholen: een openbare basisschool en een christelijke basisschool.

In Tollebeek komt het merendeel uit Flevoland en dan voornamelijk uit Urk. Verder voelen de respondenten uit Tollebeek zich het meest Nederlander en is het grootste gedeelte protestants. Verder kent Tollebeek drie basisscholen: een openbare basisschool, een protestantse basisschool en een katholieke basisschool.

Daarna is gekeken welke identiteiten deze respondenten toekennen aan hun dorp. Met behulp van de Cronbach's Alpha is gekeken hoe betrouwbaar het begrip plaatsidentiteit volgens de respondenten van de beide dorpen is. Dit blijkt zeer betrouwbaar te zijn.

Vervolgens is gekeken naar de eerste algemene indruk. Hierin blijken de respondenten uit beide dorpen niet dezelfde indrukken van hun dorp te hebben. Wel liggen de percentages in de categorie 'sfeer' in beide dorpen het hoogst.

Daarna is gekeken naar de zichtbare identity markers. Ook deze verschillen in beide dorpen. In Luttelgeest worden de kerken het meest genoemd; in Tollebeek de beelden of kunstwerken.

Ook is gekeken naar de niet zichtbare identity markers. Deze verschillen onderling niet van elkaar. In beide dorpen wordt het dorpsfeest het meest genoemd.

Vervolgens wordt gekeken hoe de respondenten over Emmeloord, Tollebeek of Luttelgeest denken en of zij hun eigen dorp anders vinden ten opzichte van de overige dorpen in de Noordoostpolder.

De respondenten uit beide dorpen denken bij Emmeloord vooral aan boodschappen doen. De respondenten uit Luttelgeest denken bij Tollebeek het meest aan Urk en de sfeer van het dorp. De respondenten uit Tollebeek denken bij Luttelgeest vooral aan de Orchideeën Hoeve en het asielzoekerscentrum.

Het merendeel van de respondenten uit zowel Luttelgeest als Tollebeek vindt hun dorp anders ten opzichte van overige dorpen in de Noordoostpolder. Redenen hiervoor zijn in Luttelgeest bijvoorbeeld de kassen, de saamhorigheid en dat het geen voorzieningen meer heeft; redenen voor respondenten uit Tollebeek zijn onder andere de hechte gemeenschap, de goede bereikbaarheid en de vele Urkers die het dorp kent. Een lager percentage uit beide dorpen vindt dat hun dorp niet anders is dan overige dorpen in de Noordoostpolder. De redenen hiervoor zijn onder andere dat alle dorpen hetzelfde zijn, dat ze allemaal klein zijn en dezelfde sfeer kennen.

Tot slot is gekeken naar het voorzieningengebruik en evenementenbezoek in het eigen dorp, Emmeloord, andere dorpen in de Noordoostpolder en plaatsen buiten de Noordoostpolder. Dit blijkt in Luttelgeest en Tollebeek voor het winkelbezoek te verschillen. Luttelgeest kent geen supermarkt waardoor de respondenten aangewezen zijn op andere plaatsen om hun boodschappen te doen. Ook in het bezoek aan uitgaansgelegenheden en sportverenigingen zijn verschillen waar te nemen tussen beide plaatsen. Voor het bezoek aan evenementen en cultuurverenigingen is dit niet het geval.

Wanneer het winkelbezoek nader wordt bekeken, blijken de respondenten uit Luttelgeest zelden tot nooit een winkel in het eigen dorp te bezoeken, terwijl de respondenten uit Tollebeek 'vaak' tot 'regelmatig' een winkel in het eigen dorp bezoeken. Ook blijkt de bezoekfrequentie aan de winkels in Emmeloord en andere plaatsen in de Noordoostpolder hoger te liggen in Luttelgeest. Respondenten uit Tollebeek echter bezoeken vaker plaatsen buiten de Noordoostpolder en dat blijkt vooral te gaan om de plaats Urk.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Samenvatting.....	3
1. Inleiding.....	8
1.1 Aanleiding.....	8
1.2 Probleem- en vraagstelling.....	8
1.2 Relevantie onderzoek.....	9
1.3 Leeswijzer	10
2. Achtergrondinformatie Noordoostpolder.....	11
2.1 Ontstaansgeschiedenis.....	11
2.2 Centrale plaatsentheorie.....	12
3. Plaatsidentiteiten.....	15
3.1 Ruimte versus plaats.....	15
3.2 Vier belangrijke componenten van plaatsidentiteiten	16
3.2.1 Dynamisch proces	16
3.2.2 Sociale constructie en relaties	16
3.2.3 Meervoudige identiteiten.....	17
3.2.4 Tijd en context.....	18
3.3 Conceptueel model.....	19
4. Methodologie	21
4.1 Secundaire literatuur.....	21
4.2 Enquête	21
4.3 Onderzoekspopulatie.....	22
4.4 Data-analyse.....	23
5. Dorpsvergelijking.....	26

5.1	Specifieke kenmerken	26
5.1.1	Bouwjaar en architect.....	26
5.1.2	Ligging en reisafstand.....	27
5.1.2	Aantal inwoners.....	28
5.2	Keuze dorpen voor verder onderzoek	29
5.3	Boxen achtergrondinformatie Luttelgeest, Tollebeek en Emmeloord	29
6.	Kenmerken respondenten.....	31
6.1	Respondenten per dorp onderverdeeld in aantal, geslacht en leeftijd	31
6.2	Herkomst	32
6.2.1	Herkomst inwoners per regio.....	32
6.2.2	Geselecteerde pioniers	34
6.3	Gevoel	35
6.4	Geloof	36
6.5	Basisschool.....	37
7.	Identiteitstoekenning.....	40
7.1	Identiteit dorpsbewoners	40
7.2	Identiteitstoekenning aan het dorp.....	42
7.2.1	Algemene indruk.....	42
7.2.2	Zichtbare identity markers.....	44
7.2.3	Niet zichtbare structuren.....	46
7.3	Overige dorpen Noordoostpolder	47
7.3.1	Emmeloord	47
7.3.2	Luttelgeest versus Tollebeek.....	49
7.3.3	Eigen dorp anders ten opzichte van overige dorpen in de Noordoostpolder.....	51
7.4	Voorzieningengebruik	55
7.4.1	Relaties	55
7.4.2	Dagelijkse boodschappen.....	57
8.	Conclusie.....	59
8.1	Beantwoording hoofd- en deelvragen.....	59
8.2	Discussie	63

Literatuur	64
Bijlage 2 Enquête Tollebeek.....	71
Bijlage 3 Ligging dorpen.....	75

Lijst van figuren

Figuur 2.1: <i>De Noordoostpolder en zijn tien dorpen</i>	12
Figuur 2.2: <i>Ideale centrale plaatsentheorie hiërarchie</i>	13
Figuur 3.1: <i>Verschillen ‘ruimte’ en ‘plaats’</i>	15
Figuur 3.2: <i>Conceptueel model</i>	19
Figuur 5.1: <i>Kaart Noordoostpolder</i>	27
Figuur 5.2: <i>Hexagoonmodel van Christaller</i>	27
Figuur 5.3: <i>Aantal inwoners plaatsen in de Noordoostpolder per 1 januari 2010</i>	28
Figuur 6.1: <i>Herkomst pioniers Luttelgeest en Tollebeek</i>	34
Figuur 6.2: <i>Basisscholen Luttelgeest</i>	37
Figuur 6.3: <i>Basisscholen Tollebeek</i>	38
Figuur 7.1: <i>Eigen dorp anders ten opzichte van overige dorpen Noordoostpolder</i>	51
Figuur 7.2: <i>Bezoek winkels in eigen dorp</i>	57
Figuur 7.3: <i>Bezoek winkels in Emmeloord</i>	57
Figuur 7.4: <i>Bezoek winkels in andere dorpen van de Noordoostpolder</i>	58
Figuur 7.5: <i>Bezoek winkels buiten de Noordoostpolder</i>	58

Lijst van tabellen

Tabel 5.1: <i>Start bouw dorpen en keuze architect</i>	26
Tabel 6.1: <i>Herkomst inwoners per regio</i>	33
Tabel 6.2: <i>Gevoelswaarde Luttelgeest en Tollebeek</i>	35
Tabel 6.3: <i>Geloofsovertuiging</i>	36
Tabel 7.1: <i>Waarden Cronbach’s Alpha en de gemiddelden</i>	41
Tabel 7.2: <i>Eerste indruk respondenten van Luttelgeest en Tollebeek</i>	43
Tabel 7.3: <i>Zichtbare identity markers</i>	45
Tabel 7.4: <i>Niet zichtbare identity markers</i>	46
Tabel 7.5: <i>Emmeloord</i>	48
Tabel 7.6: <i>Luttelgeest versus Tollebeek</i>	49
Tabel 7.7: <i>Luttelgeest is niet en wel anders dan andere dorpen in de Noordoostpolder</i>	52
Tabel 7.8: <i>Tollebeek is wel en niet anders dan andere dorpen in de Noordoostpolder</i>	54
Tabel 7.9: <i>Relaties eigen dorp met andere plaatsen</i>	56

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In het tweede jaar van de bacheloropleiding Sociale geografie en planologie werd er een driedaagse Excursie Nederland georganiseerd waar onder andere de Noordoostpolder is bezocht. Zodra de grens van Friesland met de Noordoostpolder in zicht kwam, werd verteld over de bijzondere ontstaansgeschiedenis ervan. De polder viel pas in 1942 droog en daarna werd er een heuse selectieprocedure op touw gezet om een keurige en representatieve afspiegeling van de Nederlandse samenleving te creëren in dit nieuwe land. Eisen om hier te mogen wonen, waren onder andere dat de nieuwe inwoners niet jonger dan 26 jaar of ouder dan vijftig mochten zijn en getrouwd waren of duidelijke trouwplannen hadden. Ook werd er van hen verwacht dat ze enige financiële daadkracht hadden en een positieve bijdrage konden leveren aan de nieuwe poldermaatschappij (Gort en Van Oostrom, 1987).

Daarnaast gold voor elk dorp een aantal dezelfde bouw- en inrichtingcriteria onder leiding van de architect Granpré-Molière. Net als de ruimtelijke inrichting van de Noordoostpolder werd ook de gemeenschapsopbouw bedacht en gepland (Simon, 2005). Volkers (1991, p.4) zegt daarover het volgende: "een voorbeeldige samenleving stond de plannenmakers voor ogen: "met een bevolking die uitsteekt boven het Nederlands gemiddelde"." Vanwege de verzuiling, die Nederland in de jaren veertig en vijftig van de twintigste eeuw kende, moesten in elk dorp twee kerken en drie verschillende basisscholen komen: één voor de protestanten, één voor de rooms-katholieken en één openbare basisschool voor de niet-gelovigen onder de bevolking. De eerste generatie bewoners kwam dan ook uit heel Nederland (Simon, 2005).

De functie van de Noordoostpolder zou puur agrarisch zijn. In elk dorp zouden de basisvoorzieningen, zoals een bakker en een slager aanwezig zijn, terwijl Emmeloord de verzorgingsfunctie voor de gehele Noordoostpolder op zich zou nemen. De Bruin, Huigen en Volkers (1991, p.164) sluiten hierbij aan door te zeggen dat "voor een goed basisvoorzieningenniveau werd uitgegaan van dorpen van tenminste 1000 inwoners [...] Uiteindelijk werden rondom Emmeloord tien dorpen gepland van 2000 inwoners. In de gebieden daarbuiten werden 20.000 inwoners gedacht, verspreid in boerderijen en landarbeiderswoningen. In het centrum van Emmeloord werden 10.000 inwoners gedacht. In totaal dus 50.000 mensen."

1.2 Probleem- en vraagstelling

Anno 2010 bestaan de tien dorpen van de Noordoostpolder Bant, Creil, Ens, Espel, Kraggenburg, Luttelgeest, Marknesse, Nagele, Rutten en Tollebeek nog steeds. Het ene dorp kent weliswaar meer bewoners dan de andere en ook de 'polderhoofdstad' Emmeloord heeft de verwachte tienduizend inwoners ruim overschreden.

De afgelopen 65 jaar hebben de inwoners van de dorpen in de Noordoostpolder hun dorp helpen opbouwen en zijn ze ermee verbonden geraakt. Zij kunnen zich met hun dorp identificeren. Vanuit hun eigen identiteit kunnen zij waarden aan de plaats toekennen.

Dit leidt naar de volgende hoofdvraag:

“Welke plaatsidentiteiten kennen de inwoners van dorpen uit de Noordoostpolder toe aan hun dorp?”

Vanwege praktische redenen is gekozen om twee dorpen in de Noordoostpolder van ongeveer dezelfde grootte nader te onderzoeken, te weten: Luttelgeest en Tollebeek. Deze dorpen liggen hemelsbreed recht tegenover elkaar met Emmeloord als grote plaats daartussen: Luttelgeest ligt in het noordoosten van de Noordoostpolder en Tollebeek in het zuidwesten ervan.

De deelvragen zijn als volgt:

1. Hoe ziet de ontstaansgeschiedenis van de Noordoostpolder en zijn dorpen eruit?
2. Wat zijn plaatsidentiteiten?
3. Welke dorpen uit de Noordoostpolder lijken het meest op elkaar?
4. Wat zijn de specifieke kenmerken van de respondenten van Luttelgeest en Tollebeek?
5. Welke plaatsidentiteiten kennen de inwoners van de dorpen Luttelgeest en Tollebeek toe aan hun dorp?

1.2 Relevantie onderzoek

Het doel van deze masterthesis is om te achterhalen welke identiteiten de inwoners van de dorpen in de Noordoostpolder toekennen aan hun dorp. De dorpen zijn slechts 65 jaar oud en het was een nooit eerder vertoond gigantisch overheidsproject. Zoals Volkers (1991, p.4) in zijn artikel beschrijft: “Er is in Nederland geen ander gebied dat zo totaal van tevoren is bedacht als de Noordoostpolder”. Er werden sociografen ingezet om de ruimtelijke indeling van het gebied mogelijk te maken. Zowel wetenschappelijk als maatschappelijk had dit een grote invloed in Nederland.

In die tijd en daarna is er veel over de Noordoostpolder geschreven. Zo geeft Hoekstra (1980) een kleine veertig jaar na de oprichting aan dat de Noordoostpolder er nu een generatie heeft opzitten en dat het een goede zaak is om vanuit wetenschappelijk oogpunt een soort balans op te maken. Zo kijkt Hoekstra vooral hoe de Noordoostpolder ruimtelijke interacties is gaan onderhouden met de gebieden rondom de polder en welke positie deze inneemt.

Het is dan ook belangrijk voor de wetenschap dit gebied te blijven volgen. Hier kan tenslotte lering uit getrokken worden voor andere (toekomstige) grote gebieden, die in Nederland of daarbuiten gepland zullen worden. Het toekennen van plaatsidentiteiten wordt namelijk mondiaal gedaan.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk zal meer achtergrondinformatie verstrekt worden over de Noordoostpolder, de dorpen en de ontstaansgeschiedenis ervan.

In hoofdstuk drie komt het theoretisch raamwerk aan bod, waarbij de theorie over 'plaatsidentiteiten' in kaart wordt gebracht. Hierin is tevens het conceptueel model te vinden.

Daarna wordt de methodologie besproken. Dit hoofdstuk gaat over de verschillende data en methoden, die voor het onderzoek gebruikt zijn.

Hoofdstukken vijf, zes en zeven laten de resultaten zien. Het eerste resultatenhoofdstuk gaat over de selectiekeuze van de dorpen. Het tweede hoofdstuk geeft een nadere beschrijving van de respondenten uit de dorpen Luttelgeest en Tollebeek, die worden beschreven aan de hand van de daadwerkelijke populatie en de steekproef die in beide dorpen genomen is. Het derde resultatenhoofdstuk gaat over de daadwerkelijke identiteitstoekenning aan de dorpen door de inwoners ervan.

Afsluitend bevat het laatste hoofdstuk de conclusie en aanbevelingen over het onderzoeksonderwerp.

2. Achtergrondinformatie Noordoostpolder

Om een beter overzicht te krijgen van het ontstaan van de Noordoostpolder, zijn dorpen en de achterliggende gedachtes hiervan, wordt een aantal onderwerpen besproken in dit hoofdstuk.

Eerst komt de ontstaansgeschiedenis van de Noordoostpolder aan bod. Daarna volgt het onderwerp over de centrale plaatsentheorie van Christaller en hoe deze in de Noordoostpolder is toegepast.

2.1 Ontstaansgeschiedenis

Al eeuwenlang zijn mensen in Nederland bezig met land en ook het water in en rondom Nederland in cultuur te brengen. Dit wordt gedaan door bijvoorbeeld polders aan te leggen. De Zuiderzee is vanuit dit oogpunt gezien een interessant gebied. Al in de zeventiende eeuw bestond er een plan om de Zuiderzee in te polderen. Dit kon alleen niet worden uitgevoerd vanwege het ontbreken van de juiste middelen in die tijd.

In de tweede helft van de negentiende eeuw echter stapelden de plannen zich op om een gedeelte van de Zuiderzee droog te gaan leggen. Dit resulteerde uiteindelijk in de oprichting van de Zuiderzeevereniging in 1886, die als doel had een onderzoek in te stellen naar de technische uitvoerbaarheid en de economische wenselijkheid van de inpoldering der Zuiderzee.

Pas in 1918 werden de plannen definitief vastgesteld in de Zuiderzeewet en deze had de volgende inhoud:

1. "het leggen van een afsluitdijk van de Noord-Hollandse kust door het Amsteldiep naar het eiland Wieringen en van dit eiland naar de Friese kust;
2. het droogleggen van gedeelten der af te sluiten Zuiderzee, te weten:
 - 1) de Wieringermeer
 - 2) de Noordoostpolder
 - 3) een Zuidwestelijke polder
 - 4) een Zuidoostelijke polder
3. voorziening in de belangen van de waterkering, afwatering en scheepvaart, voor zoveel deze door de afsluiting en de droogmaling werden geschaad", (Directie van de Wieringermeer, 1952, p.10,11)

Het doel van het plannen van de Noordoostpolder was, net zoals bij de inpoldering van de Wieringermeer het geval was, het creëren van een modern agrarisch gebied in Nederland. Hiermee zou aan de nationale vraag naar landbouwgrond voldoen worden en daardoor zou de voedselvoorziening van Nederland veilig gesteld worden (Geurts, 1997).

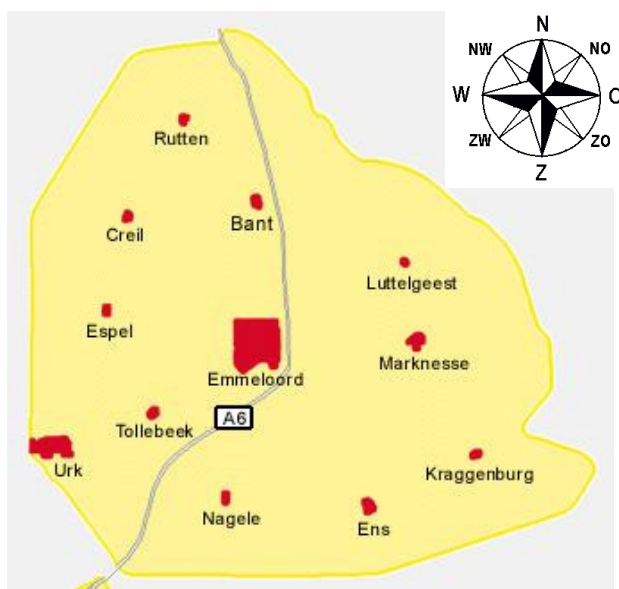
Deze plannen resulteerden in het feit dat de Wieringermeer op 21 augustus 1930 droogviel en de Afsluitdijk op 28 mei 1932 werd gedicht. Vanwege de economische crisis gaf het parlement pas in 1936 toestemming om de werkzaamheden voor de inpoldering van de Noordoostpolder te starten. En zo werd op 13 december 1940 het laatste gat in de polderdijk tussen Urk en Ramspol gedicht en viel op 9 september 1942 de gehele Noordoostpolder droog (Directie van de Wieringermeer, 1952; Gort en Van Oostrom, 1987).

2.2 Centrale plaatsentheorie

De Noordoostpolder grenst voor een gedeelte aan water en voor een gedeelte aan het 'oude' land. Ten noorden en oosten van de Noordoostpolder liggen op het oude land de plaatsen Lemmer, Kuinre, Blankenham, Blokzijl en Vollenhove. Ten zuidoosten van de Noordoostpolder ligt het Zwarte Meer en ten zuiden ervan het Ketelmeer. Aan de westkant bevinden zich het voormalige eiland Urk en het IJsselmeer.

Vanaf 1946 zijn gedurende tien jaren de dorpen Bant, Creil, Ens, Espel, Kraggenburg, Luttelgeest, Marknesse, Nagele, Rutten en Tollebeek gebouwd (zie figuur 2.1).

In tegenstelling tot het 'ontstaan' van een plaats, dat meestal plaatsvindt op een kruispunt van wegen of een rivier, werden de plaatsen in de Noordoostpolder door de Directie (van de Wieringermeer) tot in de puntjes gepland. Deze planning vertoont veel overeenkomsten met de centrale plaatsentheorie, die de Duitse geograaf Christaller in 1933 had bedacht. Deze centrale plaatsentheorie houdt het volgende in: "het patroon van steden en dorpen zou niet geheel willekeurig tot stand zijn gekomen, maar is onderhevig aan wetmatigheden, die het aantal, de grootte en de onderlinge afstand van steden van een bepaalde grootte bepalen" (Buursink, 1971, p.3).

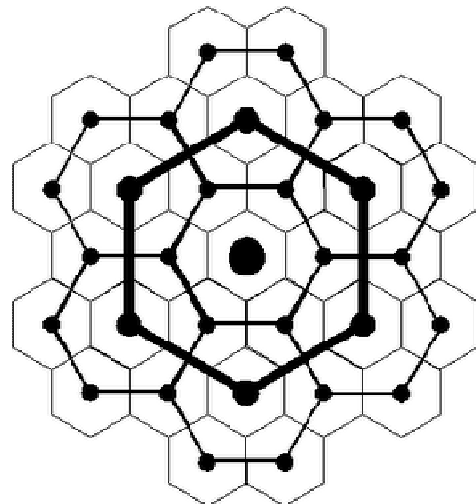

Figuur 2.1: De Noordoostpolder en zijn tien dorpen

Volgens de centrale plaatsentheorie van Christaller zou elke centrale plaats een bepaalde centrale functie hebben. Hierbij fungeert de centrale plaats als een collecterend en vooral distribuerend verzorgingscentrum van de omliggende omgeving. In dit patroon van centrale plaatsen is een bepaalde hiërarchie te vinden. Vanwege de verschillende groottes, aantallen en onderlinge afstanden ten opzichte van elkaar bestaat er een bepaalde rangorde van centrale plaatsen. Zo zijn in een grote centrale plaats alle producten en diensten te verkrijgen, terwijl in de minst centrale plaatsen weinig producten en diensten te vinden zijn. Dit heeft te maken met de verschillende reikwijdtes en drempelwaarden per plaats. (Brouwer en Sijtsma, 2009; Buursink, 1971; Wheeler en Hodler, 1998)

Christaller heeft zijn centrale plaatsentheorie in een hexagoonmodel gegoten, die in figuur 2.2 staat weergegeven. Hierin kunnen ook de verschillende rangorden met de bijbehorende reikwijdtes, drempelwaarden en hiërarchie worden waargenomen. Afstand is de enige variabele in de centrale plaatsentheorie. Andere invloeden zijn 'weggedacht', oftewel deze worden gelijk verondersteld. Christaller formuleerde een aantal aannames met betrekking tot de inwoners ervan:

- mensen wonen regelmatig verspreid over het aardoppervlak;
- alle mensen hebben dezelfde eigenschappen;
- de mensen zijn 'omnipotent', oftewel ze kunnen en weten alles (Brouwer en Sijtsma, 2009).

Figuur 2.2: Ideale centrale plaatsentheorie hiërarchie

Christaller had zijn theorie gebaseerd op datgene dat hij vanuit de werkelijkheid had waargenomen. Volgens Brouwer en Sijtsma (2009) werkt de theorie 'bottom-up'. Bij de bouw van de Noordoostpolder is de Directie echter van de centrale plaatsentheorie uitgegaan en heeft deze getracht de polder vanuit de theorie 'top-down' in de werkelijkheid op te bouwen. Zo werd in eerste instantie besloten om een centrale verzorgingsplaats in het midden van de polder te bouwen met daaromheen een vijf- of zestal plaatsen, zoals in het hexagoonmodel van Christaller ook naar voren komt. De afstanden tussen de dorpen echter zouden met deze opbouw relatief erg groot zijn: zo'n zeven à acht kilometer. Volgens plattelandsbegrippen zijn deze afstanden tussen de dorpen te groot. Op basis van sociografisch onderzoek op het oude land heeft de Directie toen besloten om tien dorpen rondom een centrale plaats te bouwen. Hierdoor werden de afstanden van de agrarische bevolking in het buitengebied tot de dorpen klein gehouden. Elke boerderij zou slechts een kwartier fietsen van de dorpen vandaan moeten liggen (Hoekstra, 1980, Simon, 2005).

De dorpen zouden elk een grootte van tweeduizend inwoners kennen en de centrale plaats tienduizend inwoners. Qua voorzieningniveau richtten de dorpen zich vooral op de dagelijkse levensbehoeften. Emmeloord werd de polderhoofdstad, waarin de bestuurlijke en bovenlokale polderverzorging werden ondergebracht. Ook centrale plaatsen aan de rand van de Noordoostpolder zouden deze verzorgingfuncties op zich nemen, maar al snel werden de banden met het oude land afgesneden. De Directie vond dat de Noordoostpolder op eigen benen zou moeten komen te staan (Directie van de Wieringermeer, 1952; Hoekstra, 1980).

3. Plaatsidentiteiten

Om het begrip plaatsidentiteiten beter te begrijpen zal hieronder een overzicht geschetst worden waarin de betekenis van plaats aan bod komt. Daarna worden vier componenten die met plaatsidentiteiten te maken hebben besproken.

3.1 Ruimte versus plaats

Onder andere Cloke en Johnston (2005) en Holloway en Hubbard (2001) spreken in hun literatuur veel over de begrippen 'space' en 'place'. In het Nederlands zouden deze begrippen vertaald kunnen worden als 'ruimte' en 'plaats'. Deze twee begrippen hebben elkaar nodig om te kunnen bestaan. Toch verschillen ze van elkaar. Deze verschillen zijn in figuur 3.1 hieronder opgenomen.

Ruimte (Space)	Plaats (Place)
Algemeen	Specifiek
Coördinaten	Coördinaten en eigenschappen
Locatie ergens	Bezetting van die locatie
Zonder betekenis	Met betekenis
Globaal en modern	Lokaal en traditioneel
Progressief	Nostalgisch
Top-down	Bottom-up

Figuur 3.1: *Verschillen 'ruimte' en 'plaats'*

Ruimte (space) is een abstracter en algemener begrip dan plaats (place). Dit komt doordat het slechts coördinaten in de ruimte aangeeft en het hiermee een locatie ergens aangeeft. Een goed voorbeeld hiervan is 'het hebben van een adres'. Plaats is hierin specifiek. Zo gaat het bij plaats ook over de eigenschappen van die ruimte. Zo bestaat er niet alleen het 'hebben van een adres ergens', maar er wordt ook gewoond op die plek. De plaats wordt bezet door mensen. Er wordt een betekenis aan toegekend. Bij ruimte is dit niet het geval.

Doordat het begrip ruimte veel ruimer gezien kan worden dan plaats duiden Cloke en Johnston (2005) ruimte dan ook aan als zeer globaal en modern. Plaats daarentegen wordt gezien als lokaal en traditioneel. Een nostalgisch gevoel wordt hierbij opgeroepen, waarbij plaats vaak met de wereld van het verleden wordt geassocieerd. Ruimte draagt meer de eigenschap van progressief met zich mee en wordt juist geassocieerd met het heden en de toekomst.

Ook de machtsverhoudingen liggen anders: ruimte kan vooral gezien worden vanuit een top-down perspectief, waarbij machtige actoren hun controle op anderen leggen; place wordt meer vanuit een bottom-up perspectief gezien, waarbij meer de vooruitzichten en acties van mensen vertegenwoordigd worden (Cloke en Johnston, 2005).

3.2 Vier belangrijke componenten van plaatsidentiteiten

Om het begrip plaatsidentiteit beter te begrijpen wordt het hieronder in vier delen gedeeld. Plaatsidentiteiten dienen namelijk als een dynamisch proces gezien te worden dat bestaat uit een sociale constructie met meervoudige identiteiten dat altijd in een bepaalde tijd en context geplaatst moet worden.

3.2.1 Dynamisch proces

Een plaats is dynamisch, omdat deze altijd onderhevig is aan veranderingen. Plaatsen bestaan uit de wisselwerking tussen een grote verscheidenheid aan omgevingsfactoren en menselijke factoren (Knox en Marston, 2001). Een plaats geeft namelijk de ontmoetingen van mensen met andere mensen en dingen weer. Het beschrijft hoe het dagelijkse leven in de ruimte zich afspeelt en welke betekennissen het voor mensen en organisaties met zich meebrengt (Clope en Johnston, 2005). Door het toekennen van identiteiten aan een plaats identificeren mensen zich hier positief of negatief mee. Dit verwijst naar een dynamisch proces. Dit proces kan te zien zijn in bijvoorbeeld migratieprocessen, de verschillen tussen generaties of de woontuur van bewoners van een plaats. Haartsen, Groote en Huigen (2000) voegen hieraan toe dat plaatsidentiteiten ook als een proces continu veranderen en dus dynamisch zijn, omdat ze te maken hebben met een bepaald machtsevenwicht. Dit evenwicht kan verschuiven, doordat er bijvoorbeeld nieuwe sociale groepen naar een plaats toekomen, die nieuwe doelen met zich meebrengen. Zij kunnen hierdoor andere identiteiten aan een gebied toekennen of een vernieuwde betekenis van plaatsidentiteiten met zich meebrengen. Plaatsidentiteiten hebben namelijk een bepaalde dynamische inhoud, die door de tijd heen kan veranderen. Het is hierdoor dynamisch van aard en per definitie een proces (Simon, 2004).

3.2.2 Sociale constructie en relaties

Constructie

Een plaats is een sociale constructie. Allerlei verschillende sociale groepen leven hier namelijk naast elkaar. Zij verhouden zich op een bepaalde manier tot elkaar en daarmee ook tot een plek. Zo identificeren individuen zich met sociale groepen en zowel individuen als sociale groepen schrijven weer identiteiten toe aan een gebied. Op deze manier worden identiteiten dus geconstrueerd of geproduceerd, waardoor het een sociale constructie is. Deze identiteiten verwijzen dan naar de gevoelens, de associaties, ervaringen en de beelden die mensen hebben van een gebied. Op deze manier krijgen plaatsen bepaalde betekenissen en worden er waarden aan verbonden (Simon, 2004). Plaatsidentiteiten zijn dus niet natuurlijke of objectieve kenmerken van een omgeving, maar per definitie een sociale constructie (Haartsen, Groote en Huigen, 2000).

Relaties

De sociale relaties van een gebied spelen dus een belangrijke rol in de identiteitstoekenning ervan. Knox en Marston (2001) sluiten hierbij aan door te zeggen dat plaatsen door hun inwoners worden geconstrueerd vanuit een subjectief oogpunt. Door buitenstaanders wordt eenzelfde plaats heel anders, maar ook subjectief bekeken en geconstrueerd. Deze

wisselwerking met relaties naar de buitenwereld dient in een positief daglicht gezien te worden. Plaatsen zijn tenslotte niet afgesloten gebieden, maar poreuze netwerken bestaande uit sociale relaties (Massey, 1994). Hierdoor zijn ook de identiteiten van een plaats verankerd in deze sociale relaties, omdat ze geconstrueerd worden door verschillende actoren. Al deze actoren, zoals bijvoorbeeld bewoners, ondernemers of politici, kennen identiteiten toe aan een gebied. Ze verbinden hun eigen 'verhaal' hieraan. Alleen de ene groep heeft meer macht in een gebied dan de andere groep. Hierdoor kunnen bepaalde identiteiten van een plaats overheersen, omdat groepen die meer macht in een gebied hebben betere of meer mogelijkheden hebben om identiteiten te definiëren en te representeren. Hierdoor kunnen zij hun ideeën over hoe bijvoorbeeld een gebied eruit moet zien laten domineren om hiermee hun doelen te verwezenlijken (Simon, 2004). Verschillende mensen kunnen dus verschillende belangen hebben bij een gebied en daardoor verschillende identiteiten aan een gebied toekennen. Identiteiten zijn hierdoor vaak betwist en groepsbepaald (Haartsen, Grooten en Huigen, 2000).

3.2.3 Meervoudige identiteiten

Plaatsen bestaan uit verschillende sociale groepen. Deze individuen en groepen kennen allemaal bepaalde identiteiten toe aan een plaats. Zo kunnen plaatsen op hetzelfde tijdstip verschillende vormen aannemen door de verschillende sociale groepen die hierin voorkomen en de verschillende identiteiten die zij aan de plaatsen toekennen. Hierdoor kunnen plaatsen bijvoorbeeld op basis van het geslacht, de sociale klasse of de etniciteit van deze groepen verschillend ervaren worden (Holloway en Hubbard, 2001).

Wanneer alleen naar het begrip 'identiteit' gekeken wordt, leggen Holloway en Hubbard (2001) het begrip identiteit uit door te kijken naar de begrippen 'self' en 'other'. Identiteit wordt hierdoor de tegenhanger van 'othering'. Bij het begrip identiteit gaat het namelijk over de manier hoe je over jezelf denkt en hoe anderen over jou denken. De persoon blijft door de tijd heen hetzelfde, ondanks dat het een overgang van kind naar volwassene maakt. Er zou gezegd kunnen worden dat de identiteit van deze persoon verandert, maar de persoon zelf blijft in essentie hetzelfde. Echter de ander kan daar heel anders over denken. Mensen hebben tenslotte de neiging om 'anderen' uit te sluiten van zichzelf en hun omgeving om zich op deze manier een identiteit aan te meten (Tuan, 2004; Holloway en Hubbard, 2001). Zo denken veel mensen dat identiteit verbonden kan worden aan de nationaliteit. Er wordt een eigenschap aangemeten. Identiteit kan dus bestaan uit verschillende eigenschappen die personen zichzelf toekennen. Deze eigenschappen kunnen variëren van bijvoorbeeld het hebben van een sociale status binnen de maatschappij, de seksuele geaardheid van een persoon, de afkomst en de (familie)naam van de persoon, de taal die deze spreekt, een geloof dat diegene door diegene wordt beleden, de politieke kleur die een persoon zich toekent of het beroep dat deze uitoefent. Hierbij gaat het niet alleen om de eigenschappen die een persoon heeft, maar ook om de dingen die een persoon niet heeft. Een persoon kan zichzelf een identiteit toekennen, maar dat wil niet zeggen dat die persoon dat dan ook daadwerkelijk is. Anderen en jezelf kunnen namelijk niet los van elkaar gezien worden (Ashworth, Graham en Tunbridge, 2007; Miller en Jackson, 1998).

Dit geldt ook voor plaatsidentiteiten. De insiders of sociale groepen van een bepaalde plaats kennen identiteiten toe aan deze plaats vanuit hun subjectieve perceptie erop. Echter ook de outsiders kennen identiteiten toe aan eenzelfde plaats. Deze identiteiten kunnen dan zowel hetzelfde zijn als ook heel verschillend. Identiteiten zijn dan ook meervoudige constructies en volgens Haartsen, Groote en Huigen (2000) zijn dergelijke constructies gebaseerd op de specifieke kenmerken of eigenschappen van een gebied. Deze worden 'identity markers' genoemd. Hierbij gaat het om tekens en symbolen waarbij een gebied zich onderscheidt van een ander gebied (Simon, 2005). Deze kunnen, zoals Hospers (2009) het noemt, bestaan uit zichtbare structuren, zoals een vlag, kerktoren of monument, maar ook uit onzichtbare structuren, zoals historische gebeurtenissen, tradities of gebruiken van een gebied. Het hangt echter weer van de actor af welke identity marker voor hem belangrijk is en waar hij bepaalde waarden en betekenissen aanhecht. Dit komt door de manieren waarop een actor deze kenmerken ervaart en representeert (Simon, 2005).

3.2.4 Tijd en context

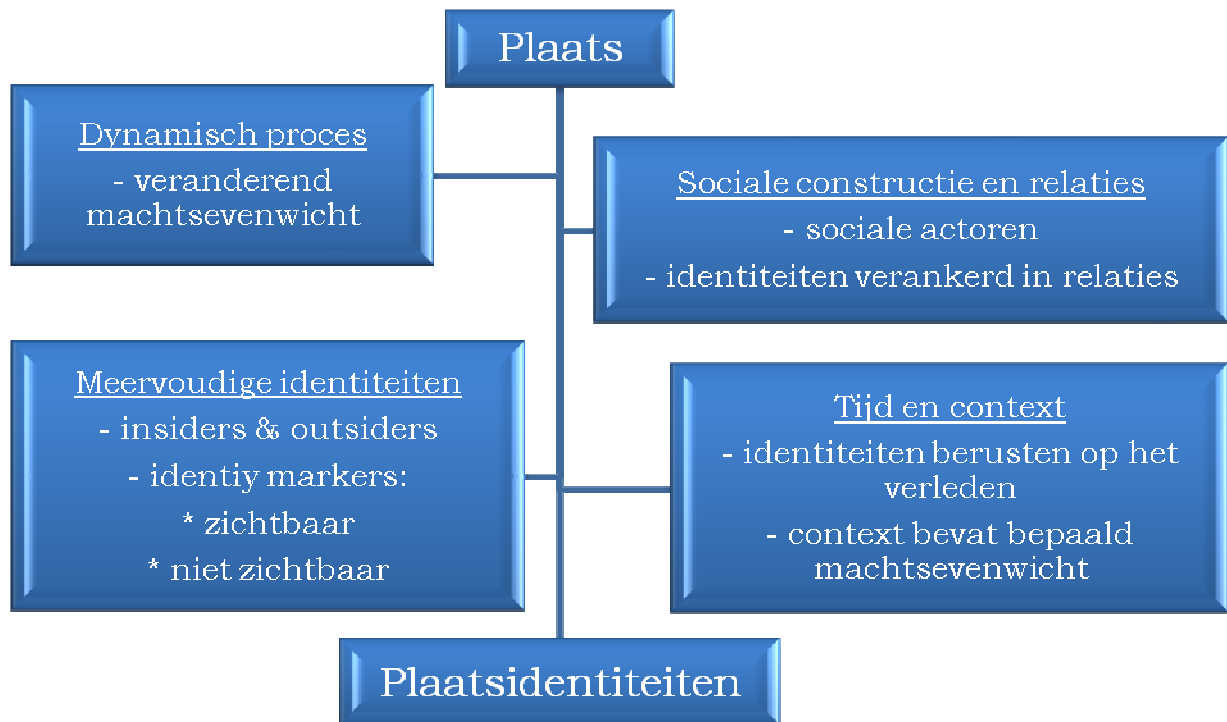
Bij het toekennen van identiteiten aan plaatsen is naast de sociale constructie ervan ook de tijd en context zeer belangrijk.

Aangezien de toekomst nog niet bekend is, berusten deze percepties altijd op het verleden (Haartsen, Groote en Huigen, 2000). Plaatsidentiteiten worden tenslotte geconstrueerd aan de hand van referenties naar het verleden. Zo zijn individuen altijd in staat geweest zich te identificeren met verschillende groepen op verschillende ruimtelijke schaalniveaus. Deze groepen delen eenzelfde geschiedenis, die daarmee identiteiten creëren (Ashworth, Graham en Turnbridge, 2007).

Massey (1994) zet daar echter wel een kanttekening bij. Plaatsidentiteiten zijn altijd onzeker, doordat de sociale relaties waaruit zij zijn opgebouwd van nature dynamisch en aan verandering onderhevig zijn. Deze onzekerheid is er altijd geweest. Het verleden was namelijk niet meer statisch dan het heden en een plaats kan niet 'echt' gekarakteriseerd worden door een moment in het verleden te verheerlijken waarbij één of een aantal sociale groepen dominant aanwezig zijn. Zo kunnen machtige actoren vooral die historische elementen bepalen, die zij interessant en bindend vinden voor een bepaald gebied, en dit verder uitdragen in de identiteitstoekenning. Hierdoor raken andere historische elementen, die misschien voor bepaalde groepen wel belangrijk geacht worden, op de achtergrond (Simon, 2005). Haartsen, Groote en Huigen (2000) sluiten bij Massey aan door te zeggen dat het belangrijk is om de context van de toegeschreven identiteiten te deconstrueren. Een deel van deze deconstructie ligt in het ontrafelen van de machtsbalans die in een sociale constructie van een plaats aanwezig is. Wie verkondigt deze specifieke identiteit en waarom? Dit is dus contextgebonden.

3.3 Conceptueel model

In figuur 3.8 staat het conceptueel model weergegeven. Een plaats kent verschillende componenten, zoals 'dynamisch proces', 'sociale constructie en relaties', 'meervoudige identiteiten' en 'tijd en context', die samen de plaatsidentiteiten van een plaats vormen.

Figuur 3.2: Conceptueel model

Bij de dynamische processen gaat het vooral om het verschuivende machtsevenwicht van een plaats, waarbij de mate van beweging in die specifieke ruimte een belangrijke rol speelt. Een plaats is tenslotte altijd in beweging en kent hierdoor geen grenzen. In hoofdstuk vijf zal hier nader op in worden gegaan.

De sociale actoren kennen identiteiten ook daadwerkelijk toe aan een plaats. Hierdoor krijgen plaatsen bepaalde betekenissen. Echter hangt het er wel van af welke (dominante) groepen of individuen dit doen en welke doelen zij hiermee voor ogen hebben. Iedereen heeft namelijk een bepaalde relatie met plaatsen. De identiteiten van een plaats worden verankerd in deze sociale relaties. Deze relaties zijn echter voor iedereen weer anders. In hoofdstuk zes wordt gekeken naar de sociale actoren van Luttelgeest en Tollebeek. Welke kenmerken, zoals geslacht, leeftijd, herkomst en geloofsovertuiging hebben de respondenten? Daarnaast wordt gekeken hoe de relaties met betrekking tot de kerk en de basisscholen in het dorp zijn.

Een plaats kent verschillende sociale groepen en individuen. Doordat meerdere mensen, zowel insiders als outsiders van een plaats, verschillende identiteiten toeschrijven aan een plaats, wordt er gesproken over meervoudige identiteiten. Deze zijn altijd subjectief. De identiteiten zijn gebaseerd op specifieke kenmerken of eigenschappen van een gebied. Deze worden identity markers genoemd. Zij kunnen verdeeld worden in zichtbare en niet zichtbare structuren. In hoofdstuk zeven worden deze meervoudige identiteiten uitgebreid besproken.

De toegewezen identiteiten dienen in plaats en context gezet te worden, omdat deze door de tijd heen aan verandering onderhevig zijn. Dit komt door de veranderende sociale groepen die een plaats kent. Deze sociale actoren kennen tenslotte identiteiten toe aan een plaats. De identiteiten zijn echter altijd op het verleden berust, omdat de toekomst nog niet bekend is. Zo werd in het vorige hoofdstuk achtergrondinformatie van de ontstaansgeschiedenis van de Noordoostpolder beschreven en zal ook hoofdstuk vijf hier dieper op ingaan.

4. Methodologie

Om de hoofd- en deelvragen van dit onderzoek op een juiste manier te beantwoorden zijn er bepaalde methoden en technieken nodig. In paragraaf 4.1 wordt de secundaire dataverzameling van dit onderzoek nader uitgelegd. De enquête als methode voor de primaire dataverzameling wordt verder uitgelegd in paragraaf 4.2. Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 gekeken naar de onderzoekspopulatie en tot slot wordt in paragraaf 4.4 de data-analyse behandeld.

4.1 Secundaire literatuur

Voor de hoofdstukken 2 en 5 is gebruik gemaakt van secundaire dataverzameling. Bij secundaire data gaat het om informatie, die al door anderen bij elkaar verzameld is. Deze informatie is openbaar verkrijgbaar, waardoor andere onderzoekers deze ook kunnen gebruiken. Hierbij kan gedacht worden aan gegevens, die gevonden zijn in de literatuur, maar ook gegevens die de gemeente Noordoostpolder verstrekt heeft (Flowerdew en Martin, 2005).

Om een goede selectie te verkrijgen voor de verdere primaire dataverzameling van hoofdstuk 6 is het nodig een selectie te maken van de dorpen. Het is de bedoeling om een aantal zo identiek mogelijk aan elkaar gelijkende dorpen te vinden. In deze gevonden 'identiek gelijke' dorpen wordt een verdere primaire dataverzameling uitgevoerd.

Bij de selectie is gekeken naar de volgende punten: start bouw, architect, ligging, reisafstand en aantal inwoners per dorp.

4.2 Enquête

Naast de secundaire dataverzameling is ook primaire data verzameld. Om de benodigde data te verzamelen is er voor gekozen enquêtes af te nemen in de dorpen. Deze methode kan op grote schaal worden uitgevoerd. In bijlage 1 en 2 zijn de enquêtes voor Luttelgeest en Tollebeek gevoegd.

Het eerste deel van de enquête is opgebouwd uit open vragen. Hierin wordt gevraagd naar de algemene eerste indruk van het dorp, de zichtbare en niet zichtbare identity markers. Vervolgens wordt gevraagd naar hoe de respondenten denken over Emmeloord en hoe de respondenten van Luttelgeest respectievelijk Tollebeek over elkaar denken. Tot slot wordt gevraagd of zij hun dorp anders vinden dan andere dorpen in de Noordoostpolder. Deze vragen worden behandeld in hoofdstuk 7.

Het tweede deel bevat een aantal stellingen. Zo wordt het concept plaatsidentiteit gemeten aan de hand van de eerste vier stellingen. Ook wordt gekeken naar het voorzieningengebruik en het bezoek aan evenementen in het eigen dorp, in Emmeloord, in

andere dorpen van de Noordoostpolder en plaatsen buiten de Noordoostpolder. Ook deze vragen komen terug in hoofdstuk 7.

Het derde deel van de enquête bevat persoonsgegevens. Eerst wordt gevraagd waar de respondenten sinds hun geboorte hebben gewoond en voor hoelang. Vervolgens wordt de vraag gesteld of de respondent zelf of een van de ouders dan wel grootouders geselecteerd/pionier is. En ook waar diegene dan vandaan komt. Daarna volgt de vraag: 'wat voelt u zicht het meest?', waarbij zeven verschillende antwoorden gegeven konden worden. Ook wordt gevraagd naar de samenstelling van het huishouden en of de respondent kinderen heeft. Als dit het geval is dan volgt daarna de vraag naar welke basisschool en in welke plaats deze kinderen zijn geweest. Vervolgens wordt de vraag gesteld of de respondent gelovig is en zo ja, welke kerk in welke plaats wordt bezocht. En tot slot wordt de enquête afgesloten met de vragen welke leeftijd, geslacht en hoogst afgeronde opleiding de respondent heeft. Deze vragen komen aan bod in hoofdstuk 6.

4.3 Onderzoekspopulatie

De enquêtes zijn alleen afgenomen onder de inwoners die in de kernen van de dorpen wonen. De landelijke gebieden zijn achterwege gelaten. Er is dus een steekproef gehouden onder de populatie die bestaat uit de inwoners van de kern van het dorp. Ook zijn deze enquêtes op bepaalde tijdstippen van de dag gehouden vanwege praktische overwegingen. Het gaat hierbij dus om een 'convenience sample' (Meester, 2005).

Allereerst zijn enquêtes afgenomen in Tollebeek, vervolgens de week erna in Luttelgeest.

In Tollebeek wonen 1679 inwoners in de kern van het dorp. De enquêtes in Tollebeek zijn gedurende drie dagen achtereen van dinsdag 9 tot en met donderdag 11 maart 2010 afgenomen onder de inwoners van het dorp. Het tijdstip van enquêteren was overdag van 11 uur 's ochtends tot 17 uur 's middags. Echter woensdagavond is tot 21 uur geënquêteerd en donderdagochtend vanaf 10 uur. Hierbij is het grootste gedeelte mondeling afgenomen door drie personen. Uiteindelijk zijn er 106 enquêtes verzameld in Tollebeek.

In Luttelgeest is een andere methode gebruikt. Weliswaar werd dezelfde enquête als in Tollebeek gebruikt (op enkele wijzigingen na; zo is het woord Tollebeek vervangen voor Luttelgeest). Alleen nu konden de personen na een kort introductiepraatje de enquête zelf invullen. Later op de dag werden deze ingevulde enquêtes weer opgehaald. Op deze manier konden er veel meer enquêtes per uur worden ingevuld. De enquêtes zijn door één persoon verspreid gedurende drie dagen van 16 tot en met 18 maart 2010. Dit is gedaan tussen 12 uur en 17 uur 's middags. Het totaal aantal enquêtes voor Luttelgeest bedraagt 95 en is afgenomen onder een populatie van 759 inwoners, die in de kern van Luttelgeest wonen.

Deze twee verschillende methoden van enquêteren kunnen van invloed zijn geweest op het beantwoorden van de vragen. Het zou kunnen zijn dat de respondenten in Luttelgeest 'eerlijkere' antwoorden hebben geven, omdat zij meer een gevoel van anonimiteit hadden. Men is snel geneigd om 'sociaal wenselijke' antwoorden te geven wanneer het contact face-

to-face is. Tevens kan het zijn dat de respondenten uit Luttelgeest minder antwoorden op de vragen hebben geven, omdat zij niet rechtstreeks werden ondervraagd. Tot slot kan het nog zo zijn dat de antwoorden korter of juist langer zijn of in grotere hoeveelheden gegeven zijn, omdat ze meer tijd hadden om de enquêtevragen in te vullen.

4.4 Data-analyse

Er zijn een aantal toetsen in deze masterthesis gebruikt, zoals de chikwadraattoets, de Cronbach's Alpha en de t-toets voor twee onafhankelijke steekproeven. Met de chikwadraattoets en de t-toets wordt gekeken of de uitkomsten significant zijn. Wanneer dit het geval is dan blijken beide groepen te verschillen van elkaar. Volgens Meester (2005) echter zegt statistische significantie iets over de mate van waarschijnlijkheid van een uitkomst die gevonden is voor een steekproef. Het gaat over de kans dat het verschil of de relatie die getoetst is, op toeval berust. Statistische significantie is niet hetzelfde als absolute zekerheid. Significantie is ook niet hetzelfde als belangrijk: een heel klein verschil kan toch significant zijn als het aantal cases erg groot is. Significantie kan ook niet gezien worden als het bewijs van een causaal verband.

Chikwadraattoets

Met de chikwadraattoets kunnen nominale variabelen getoetst worden. Er dienen hiervoor twee verschillende aantallen in een tabel te worden opgenomen: het waargenomen aantal en het verwachte aantal. Voor de verwachte aantallen per cel geldt dat voor maximaal twintig procent het aantal kleiner dan 5 mag zijn. Geen enkele cel mag kleiner dan 1 zijn.

Het verwachte aantal wordt als volgt uitgerekend:

$$\text{Verwachte aantal} = \frac{\text{rijtotaal} \times \text{kolomtotaal}}{\text{tabeltotaal}}$$

Wanneer het verwachte aantal is uitgerekend kan het chikwadraat voor de hele tabel worden uitgerekend. De bijbehorende formule ziet er als volgt uit:

$$\chi^2 = \sum \frac{(\text{waargenomen aantal} - \text{verwachte aantal})^2}{\text{verwachte aantal}}$$

Ook de vrijheidsgraden (degrees of freedom = df) zijn belangrijk bij het opzoeken van de significantie van de tabel. Deze worden zo uitgerekend:

$$df = (\text{rijtotaal} - 1) (\text{kolomtotaal} - 1)$$

Als laatst kan gekeken worden of de berekende waarde overeenkomt met de kritische waarde van een 95%-betrouwbaarheidsinterval. Dit kan opgezocht worden in een algemene tabel. Wanneer het berekende chikwadraat hoger is dan de kritische waarde dan is het significant. Dit houdt in dat er een verschil bestaat tussen beide onderzochte groepen. Wanneer de berekende waarde echter lager ligt dan de kritische waarde is er geen significant verschil gevonden (Moore en MacCabe, 2006).

Cronbach's Alpha

Om het begrip plaatsidentiteit te meten hebben Jorgensen en Stedman (2001, p.241) een viertal stellingen gemaakt:

1. 'Everything about my lake property is a reflection of me;
2. My lake property says very little about who I am;
3. I feel that I can really be myself at my lake property;
4. My lake property reflects the type of person I am.'

In deze masterthesis zijn deze stellingen naar het Nederlands vertaald, waarbij 'my lake property' vervangen is voor 'Luttelgeest' of 'Tollebeek'. Daarnaast is de tweede stelling juist tegengesteld aan de eerste stelling. De stellingen in het Nederlands zien er als volgt uit:

1. Luttelgeest/Tollebeek is een onderdeel van mijzelf;
2. Luttelgeest/Tollebeek zegt veel over wie ik ben;
3. Ik heb het gevoel dat ik echt mezelf kan zijn in Luttelgeest/Tollebeek;
4. Luttelgeest/Tollebeek staat voor de persoon die ik ben.

De stellingen kunnen beantwoord worden aan de hand van een Likertschaal, die een ordinale opbouw heeft: '1 = helemaal mee oneens', '2 = een beetje mee oneens', '3 = niet mee oneens/niet mee eens', '4 = een beetje mee eens' of '5 = helemaal mee eens'.

Door deze stellingen te toetsen met behulp van Cronbach's α (Alpha) kan worden gekeken hoe consistent, oftewel samenhangend en niet tegenstrijdig, het begrip plaatsidentiteit van de respondenten is. Meerdere vragen over dit concept kunnen tot één schaal worden samengevoegd. Met behulp van Cronbach's α kan de betrouwbaarheid van de schaal gemeten worden en hiermee het concept plaatsidentiteit. Vervolgens kan nagegaan worden of de vragen daadwerkelijk hetzelfde concept meten.

De test kan waarden aannemen van min oneindig tot 1. Waarden rond de 0,8 of hoger zijn zeer betrouwbaar, waarden rond de 0,7 zijn betrouwbaar, maar waarden onder de 0,7 zijn

veel minder betrouwbaar. In dat geval zou het verstandig zijn om nog een keer naar de vragenlijst te kijken om een betrouwbaardere test te maken (Field, 2009).

Ook wordt gekeken naar de begrippen 'Corrected Item-Total Correlation' en 'Cronbach's Alpha if Item deleted'.

Het eerstgenoemde begrip laat de correlatie tussen elk item en de totale score voor de stellingen zien. In een betrouwbare schaal zouden alle items moeten correleren met de totale score. Wanneer de waarde Cronbach's α kleiner is dan 0,3 correleert een item niet goed met het totaal. Dit moet dan verwijderd worden (Field, 2009).

De waarden van het tweede begrip zouden rond de 0,8 moeten liggen. Wanneer een waarde hoger is dan de algemene Cronbach's α , is het belangrijk om nog een keer naar de stelling of vraag te kijken. Het houdt namelijk in dat wanneer dit item wordt weggehaald, de algemene Cronbach's α zal stijgen. Het verwijderen van dit item zal de betrouwbaarheid alleen maar ten goede komen (Field, 2009).

T-toets voor twee onafhankelijke steekproeven

Bij ratiovariabelen kan de t-toets voor twee onafhankelijke steekproeven gebruikt worden. Hiervoor zijn twee steekproeven met onafhankelijke cases nodig. In hoofdstuk 7 wordt onderzocht of er significante verschillen tussen de dorpen Luttelgeest en Tollebeek zijn in het voorzieningengebruik, die betrekking hebben op verschillende plaatsen. Er is een significant verschil als de p-waarde kleiner is dan vijf procent ($p < 0,05$).

5. Dorpsvergelijking

In dit hoofdstuk wordt een vergelijking van de tien dorpen in de Noordoostpolder gemaakt. Hiermee worden de componenten 'dynamisch proces' en 'tijd en context' uit hoofdstuk drie belicht.

De eerste paragraaf gaat over een aantal specifieke kenmerken van de Noordoostpolder. Deze worden gezien vanuit de visie van een aantal uitgangspunten, die de Directie in de jaren veertig voor ogen had. In de volgende paragraaf wordt de dorpskeuze bepaald. En in de laatste paragraaf wordt in een drietal boxen verdere achtergrondinformatie van de stad Emmeloord en de twee dorpen Luttelgeest en Tollebeek verstrekt.

5.1 Specifieke kenmerken

In deze paragraaf worden tijd, context en het dynamisch proces van de dorpen van de Noordoostpolder met elkaar verweven. Er wordt getracht een brug te slaan tussen het verleden en het heden om te kijken wat de overheid toen voor ogen stond met de Noordoostpolder en hoe het daadwerkelijk uitgedacht heeft. Hierbij wordt gelet op de volgende kenmerken:

- Start bouw: wanneer is begonnen met de bouw van de dorpen?;
- Architect: welke architect heeft het dorp ontworpen?;
- Ligging: waar liggen de dorpen in de Noordoostpolder?;
- Reisafstand: is het maximaal een kwartier reizen van het ene naar het andere dorp?;
- Aantal inwoners: hoeveel inwoners kennen de dorpen in 2010?

5.1.1 Bouwjaar en architect

De dorpen in de Noordoostpolder zijn tussen 1946 en 1956 gebouwd. Deze dorpen waren door verschillende architecten ontworpen (zie tabel 5.1).

Tabel 5.1: Start bouw dorpen en keuze architect

start bouw	dorp	architect
1946	Emmeloord	Directie van de Wieringermeer
1946	Marknesse	Directie van de Wieringermeer
1948	Ens	Directie van de Wieringermeer
1948	Kraggenburg	P.H. Dingemans
1950	Luttelgeest	Directie van de Wieringermeer

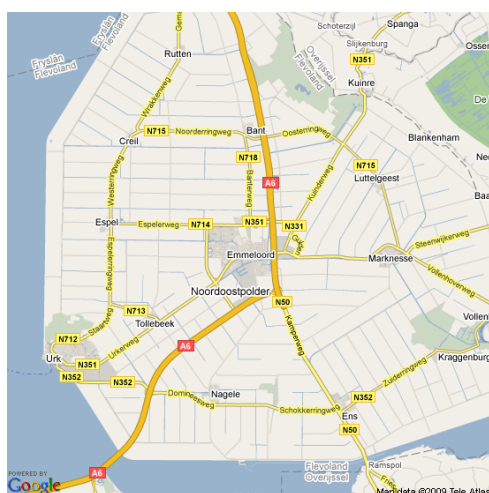
1951	Bant	Directie van de Wieringermeer
1952	Rutten	Wieger Bruin
1953	Creil	Directie van de Wieringermeer
1954	Nagele	De Acht en De Bouw
1956	Espel	M. Duintjer
1956	Tollebeek	Dr. Ir. Nix

Zoals blijkt uit tabel 5.1 heeft vooral in de beginjaren de Directie van de Wieringermeer de dorpen ontworpen. In totaal heeft de Directie zowel Emmeloord als de helft van de tien dorpen ontworpen. Het gaat hier om de dorpen Marknesse, Ens, Luttelgeest, Bant en Creil. De overige vijf dorpen zijn door allemaal verschillende architecten ontworpen, namelijk P.H. Dingemans, Wieger Bruin, De Acht en De Bouw, M. Duintjer en Dr. Ir. Nix.

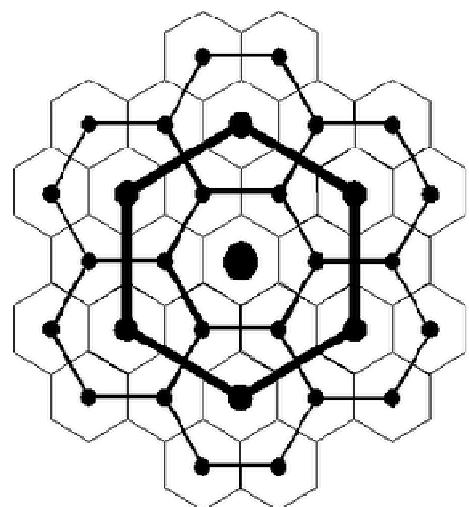
Toch lijkt de bouwstijl in deze dorpen veel op elkaar. Nagele vormt hierop een uitzondering, omdat hier de stroming van 'het nieuwe bouwen' is toegepast. Zo kent het dorp alleen huizen met platte daken. In de andere dorpen was hier geen sprake van (Gort en Van Oostrom, 1987).

5.1.2 Ligging en reisafstand

Figuur 5.1 bevat een kaart met de plaatsen en hun ligging in de Noordoostpolder. Duidelijk wordt dat niet alle dorpen in het hexagoonmodel van Christaller vallen (zie figuur 5.2). Dit model geeft slechts zes dorpen weer, die op een ideale afstand rondom de centrale plaats liggen. De Noordoostpolder kent echter tien dorpen die niet evenredig verspreid zijn.

Figuur 5.1: Kaart Noordoostpolder

Figuur 5.2: Hexagoonmodel van Christaller

Als gekeken wordt naar de ideale reistijd tussen de dorpen, die de overheid in de jaren veertig voor ogen had, dan was deze niet langer dan een kwartier fietsen en de dorpen mochten niet verder dan zeven à acht kilometer van elkaar vandaan liggen (Hoekstra, 1980; Simon, 2005).

Met behulp van Google Maps (bekeken op 8 januari 2010) is gekeken naar de onderlinge reisafstanden tussen de dorpen (zie bijlage 3 voor het totale overzicht). Deze zijn gebaseerd op het autogebruik, waarbij de snelste route gekozen is bij het invoeren van de gegevens. Hierbij is gekeken naar de reistijd gemeten in kilometers en gemeten in minuten.

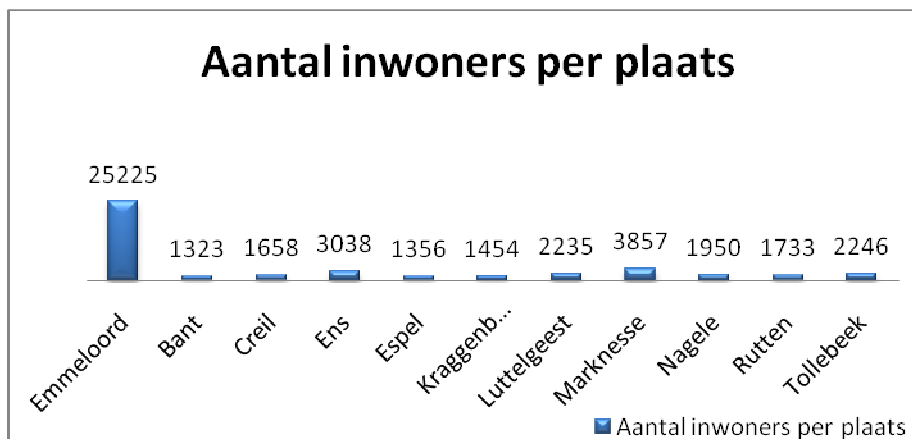
Elk dorp blijkt ten minste twee naastgelegen dorpen te hebben, die op een afstand van minder dan acht kilometer en/of een maximale reistijd van vijftien minuten van elkaar vandaan liggen.

Wanneer alleen gekeken wordt naar de kilometerafstand dan zijn er negen dorpen die twee dorpen dichterbij dan acht kilometer bij hen in de buurt hebben liggen. Het gaat hier om de dorpen Bant, Ens, Espel, Kraggenburg, Luttelgeest, Marknesse, Nagele, Rutten en Tollebeek. Creil en Emmeloord hebben drie dorpen, die dichterbij dan acht kilometer bij hen liggen. Bij de polderhoofdstad gaat het om de dorpen Bant, Marknesse en Tollebeek, die binnen een straal van acht kilometer rondom Emmeloord liggen.

Wanneer de tijdsafstand onder de loep wordt genomen is de schaal met het aantal dorpen, dat binnen een straal van een bepaald dorp ligt, groter. Zo kunnen drie dorpen binnen vijftien minuten vanuit Kraggenburg, Marknesse, Nagele, Rutten en Tollebeek bereikt worden. Vanuit Creil, Ens en Luttelgeest zijn dit vier dorpen en vanuit Bant en Espel zijn er vijf dorpen binnen een kwartier te bereiken. Vanuit Emmeloord kunnen zes dorpen binnen een kwartier bereikt worden, waarbij het gaat om de dorpen Bant, Espel, Luttelgeest, Marknesse, Nagele en Tollebeek.

5.1.2 Aantal inwoners

De overheid had voor ogen dat in elk dorp tweeduizend inwoners zouden komen te wonen. De polderhoofdstad Emmeloord zou uit tienduizend inwoners bestaan.

Figuur 5.3: Aantal inwoners plaatsen in de Noordoostpolder per 1 januari 2010

In figuur 5.3 is te zien dat Marknesse en Ens ruim duizend inwoners meer hebben dan de geplande tweeduizend mensen, terwijl Kraggenburg, Bant en Espel onder de vijftienhonderd inwoners zitten.

Tollebeek, Luttelgeest, Nagele, Rutten en Creil daarentegen hebben tussen de vijftienhonderd en vijftwintighonderd inwoners, waardoor deze dorpen het dichtst bij de oorspronkelijk geplande tweeduizend inwoners zijn gebleven. De dorpen Nagele, Luttelgeest en Tollebeek benaderen hierbij het dichtst de tweeduizend inwoners.

Emmeloord heeft iets meer dan 2,5 keer het geplande aantal inwoners, namelijk 25.225 inwoners in plaats van tienduizend inwoners.

5.2 Keuze dorpen voor verder onderzoek

Zoals in de vorige paragraaf beschreven is heeft elk dorp ten minste twee andere dorpen liggen binnen een straal van acht kilometer of binnen vijftien minuten reizen van elkaar vandaan. Hierin zijn geen duidelijke verschillen te zien. Alle dorpen maken een even grote kans hebben op verder onderzoek.

Weliswaar hebben verschillende architecten de dorpen ontworpen, maar lijken ze qua bouw veel op elkaar. Slechts één dorp, Nagele, heeft een heel ander architectonische uitstraling gekregen. Hierdoor valt deze plaats af bij de keuze in een vervolgonderzoek.

Het aantal inwoners heeft de doorslag gegeven bij de keuze van de dorpen om hier verder onderzoek naar te doen. Zowel Luttelgeest, Nagele als Tollebeek kennen een inwonersaantal dat het dichtst bij de tweeduizend ligt. Doordat Nagele er qua uiterlijk heel anders uitziet, is gekozen voor Luttelgeest en Tollebeek.

5.3 Boxen achtergrondinformatie Luttelgeest, Tollebeek en Emmeloord

Emmeloord

Emmeloord is de centrale plaats, dat in het midden van de Noordoostpolder ligt. Met de bouw ervan is begonnen in 1946. De architect M.J. Granpré-Molière ontwierp Emmeloord. Emmeloord ontleent zijn naam aan de oude buurt op de noordpunt van Schokland. Het doel van tienduizend inwoners is meer dan verdubbeld. Op 1 januari 2009 telde Emmeloord namelijk 25.225 inwoners, waarvan 12.419 man en 12.806 vrouw. Voor de totstandkoming van de polder lag het eiland Schokland in de voormalige Zuiderzee. Het noordelijke punt van Schokland heette in 1478 Emeloirt en werd rond 1650 Emmeloort genoemd. Pas vanaf 1820 wordt het Emmeloord genoemd. Emmeloord kan uiteen gesplitst worden in de woorden 'emmel' en 'oord': Emmel of Eem is afgeleid van het Duitse woord 'ami', dat natuurlijke waterloop betekent; Oord is een ander woord voor plaats.

Luttelgeest

Luttelgeest ligt aan de N715 in het noordoosten van de Noordoostpolder. De Directie van de Wieringermeer ontwierp het dorp en in 1950 werd met de bouw ervan gestart. Het kende op 1 januari 2010 2235 inwoners, waarvan 1275 man was en 960 vrouw. De naam Luttelgeest is simpel te verklaren. Het bestaat namelijk uit de woorden 'luttel' en 'geest'. Luttel betekent 'klein' en geest staat voor 'hoge zandgronden'. De plaatsnaam 'Lutjegast' in Groningen heeft, wanneer het vertaald wordt uit het Groningse dialect, precies dezelfde betekenis. De naam Luttelgeest verschijnt voor het eerst in 1379, wanneer er door de Heer van Kuinre toestemming gevraagd wordt aan de Heer van Urk om een versterking tegen zeerovers vanuit Friesland te bouwen. Het werd dan ook een plaatsje bij Kuinre in de buurt.

Tollebeek

Tollebeek ligt aan de N713 en de N351 richting Urk, in het zuidwesten van de Noordoostpolder. De eerste huizen werden in Tollebeek, net zoals in Espel, als laatste van de reeks dorpen in 1956 gebouwd. De architect Dr. Ir. Nix werd voor het ontwerpen van het dorp ingeschakeld en op 1 januari 2010 woonden er 2246 mensen. Hiervan waren er 1169 man en 1077 vrouw. Tollebeek is afgeleid van de woorden 'tolle' en 'beek'. De betekenis van beek spreekt voor zich en bij het woord tolle wordt gedacht aan tol heffen. Ook kan een 'tol' tak betekenen. De naam wordt voor het eerst genoemd in 1364 en was genoemd naar Tollebeek, dat een bezit van de heren van Kuinre was, maar waarvan de ligging onbekend is.

6. Kenmerken respondenten

In dit hoofdstuk wordt de component 'sociale constructie en relaties' besproken. Er wordt gekeken naar een aantal kenmerken van de respondenten van de twee dorpen Luttelgeest en Tollebeek uit de Noordoostpolder.

Eerst wordt gekeken naar het aantal inwoners dat de dorpen telt, de man-vrouwverhouding in het dorp en de gemiddelde leeftijd van de inwoners. Vervolgens wordt besproken uit welke windstreken de inwoners oorspronkelijk vandaan komen. Daarna wordt gekeken welk geloof de inwoners belijden en tot slot naar welke basisscholen de kinderen van de respondenten gaan of zijn geweest.

6.1 Respondenten per dorp onderverdeeld in aantal, geslacht en leeftijd

Het doel van de Directie was om in de centrale plaats Emmeloord tienduizend mensen te huisvesten en in elk dorp eromheen tweeduizend inwoners. Daarnaast wilde de Directie alleen mensen selecteren die niet jonger dan 26 jaar waren of ouder dan 50 jaar (Gort en Van Oostrom, 1987). Met het indelen van de leeftijdscategorie is met dit uitgangspunt rekening gehouden.

Volgens de gemeente Noordoostpolder (Gemeente Noordoostpolder, 2010) ziet het aantal inwoners voor Luttelgeest en Tollebeek er als volgt uit:

Luttelgeest

Op 1 januari 2010 kent Luttelgeest 2235 inwoners. Wel wordt op de website www.noordoostpolder.nl (2010) erbij gezegd dat 'de stijgende cijfers in Luttelgeest hebben te maken met het asielzoekerscentrum daar'. In dit onderzoek is alleen gekeken naar het oorspronkelijke dorp en haar bewoners. De asielzoekers van het asielzoekerscentrum zijn niet meegenomen. Daarnaast is in het onderzoek alleen naar de kern gekeken en niet naar het landelijk gebied van Luttelgeest. Het landelijk gebied, waar ook het asielzoekerscentrum onder valt, bestaat uit 1476 inwoners. Wanneer naar het inwonersaantal van de kern van Luttelgeest gekeken wordt, komt deze voor de kern uit op: 759 inwoners.

In de kern van Luttelgeest zijn enquêtes afgenomen onder 95 inwoners. Er bleken 26 mannelijke respondenten te zijn en 69 vrouwelijke respondenten. Deze verdeling komt in verhouding niet overeen met de man-vrouwverhouding in het dorp. Deze is namelijk: 391 mannen en 368 vrouwen.

Wanneer gekeken wordt naar de gemiddelde leeftijd van de respondenten, blijkt het hoogste percentage in de leeftijdsgroep 26-50 jaar te vallen, namelijk 51 procent. Daarna volgt de groep 51 jaar of ouder met 41 procent en het laagste percentage is de groep 0-25 jaar, namelijk acht procent.

Tollebeek

In Tollebeek wonen op 1 januari 2010 2246 inwoners (Noordoostpolder, 2010). Tijdens het enquêteren bleek dat veel inwoners afkomstig zijn uit het nabijgelegen Urk.

Ook in Tollebeek zijn alleen de inwoners uit de kern van Tollebeek geënquêteerd en niet het omliggende landelijke gebied. Dan komt het inwonersaantal dat in de kern woont uit op: 1679 inwoners. Hiervan zijn 872 man en 807 vrouw.

Er zijn 106 inwoners geënquêteerd. Hiervan waren 37 man en 69 vrouw. Het geringe aantal mannen dat in beide dorpen is geënquêteerd, kan liggen aan het feit dat in het merendeel van de huishoudens de man overdag elders werkt en dus niet thuis was op het moment van enquêteren.

Als de leeftijdsgemiddelden worden bekeken van de respondenten uit Tollebeek is te zien dat ook hier de leeftijdsgroep 26-50 jaar het hoogste percentage bevat: 48 procent. Net als in Luttelgeest volgt daarna de groep 51 jaar of ouder met 42 procent en de kleinste groep is 0-25 jaar met elf procent.

6.2 Herkomst

De overheid wilde een goede afspiegeling van de Nederlandse samenleving verkrijgen in de Noordoostpolder en daarom selecteerde zij mensen uit alle hoeken van het land. Hoe deze verdeling anno 2010 is, wordt in deze paragraaf beschreven.

Hieronder is een overzicht gemaakt van waar de ondervraagden vandaan komen. In paragraaf 6.2.1 wordt de herkomst beschreven van alle respondenten van Luttelgeest en Tollebeek, waarvan te achterhalen was dat zij ten minste in hun jeugd in één bepaalde regio gewoond hebben. In paragraaf 6.2.2 wordt ingezoomd op de respondenten, die aangaven zelf geselecteerd te zijn, dan wel een van hun ouders of grootouders.

6.2.1 Herkomst inwoners per regio

In de enquête is gevraagd naar de woonduur van de respondenten. Waar hebben zij tijdens hun leven gewoond en hoelang hebben ze daar gewoond? Sommige respondenten hebben op veel verschillende plekken gewoond, anderen op slechts enkele. Daarom is gekeken naar waar de respondenten tijdens hun jeugd hebben gewoond en deze plek wordt bestempeld als één regio. Voor de term jeugd is gekeken naar de leeftijdsgroepen tot en met het zeventiende levensjaar. Wanneer een respondent op meerdere plekken in zijn of haar jeugd ergens gewoond heeft, wordt deze niet meegeteld.

Vervolgens zijn deze antwoorden in zestien categorieën ingedeeld: de plaats Luttelgeest of Tollebeek, de gemeente Noordoostpolder, de twaalf provincies van Nederland, het buitenland en de categorie 'onbekend'. Daarnaast is er gekeken naar vijf regio's, waarbij de provincies als volgt in een regio zijn ingedeeld:

- Flevoland bestaat uit Luttelgeest of Tollebeek, Noordoostpolder en Flevoland;
- Noord Nederland bestaat uit Friesland, Groningen en Drenthe;
- Midden Nederland bestaat uit Overijssel, Gelderland en Utrecht;

- West Nederland bestaat uit Noord-Holland en Zuid-Holland;
- Zuid Nederland bestaat uit Zeeland, Noord-Brabant en Limburg;
- Buitenland bestaat uit buitenland.

Luttelgeest kent 57 respondenten die uit een bepaalde regio komen. Daarnaast telt het nog 21 mensen die ten minste tot en met het zeventiende levensjaar in één regio hebben gewoond. Hiervan komen twee respondenten uit het buitenland en die zijn niet meegerekend. Er kan gezegd worden dat tachtig procent (76 respondenten) van de ondervraagden uit één bepaalde regio in Nederland komt.

In Tollebeek zijn zestig mensen die in een bepaalde regio gewoond hebben. Daarnaast zijn er nog 26 mensen die tot en met hun zeventiende levensjaar ook in één regio hebben gewoond, maar waarvan wederom twee respondenten in het buitenland gewoond hebben. Hiermee heeft 79 procent (84 respondenten) in totaal in één bepaalde regio gewoond.

De overige respondenten waren lastig in te delen. Zij hadden tijdens hun jeugd en ook op latere leeftijden in allerlei verschillende delen van Nederland of in het buitenland gewoond. Deze respondenten worden buiten beschouwing gelaten.

Verder is met behulp van de chikwadraattoets gekeken of de herkomst van de respondenten uit Luttelgeest en uit Tollebeek overeenkomen. In de tabel zijn de waargenomen en verwachte aantallen opgenomen en de uitgerekende chikwadraat per cel. Wanneer alle chikwadraten bij elkaar worden opgeteld en de vrijheidsgraden (df) worden uitgerekend dan kan in een algemene tabel gekeken worden of de uitgerekende waarde binnen de 95%-betrouwbaarheidsinterval valt. Per vrijheidsgraad wordt in deze algemene tabel namelijk een kritische chikwadraatwaarde aangegeven. Wanneer het gevonden chikwadraat kleiner is dan de kritische waarde, die bij $p < 0,05$ hoort, is er geen significant verschil tussen de variabelen. Als echter de gevonden chikwadraat wel hoger is dan de kritische waarde geldt: hoe hoger de waarde des te groter het verschil tussen de variabelen is (Moore en MacCabe, 2006).

Tabel 6.1: Herkomst inwoners per regio

Regio	Luttelgeest n = 76	Tollebeek n = 84
	Percentage	Percentage
Flevoland	33%	49%
noord	16%	18%
midden	21%	10%
west	21%	18%
zuid	9%	6%
totaal	100%	100%

$df = 4, p < 0,05$ bij $\chi^2 = 9,49; \chi^2 = 6,83$

Zoals te zien is in tabel 6.1 blijkt er geen significant verschil te zijn.

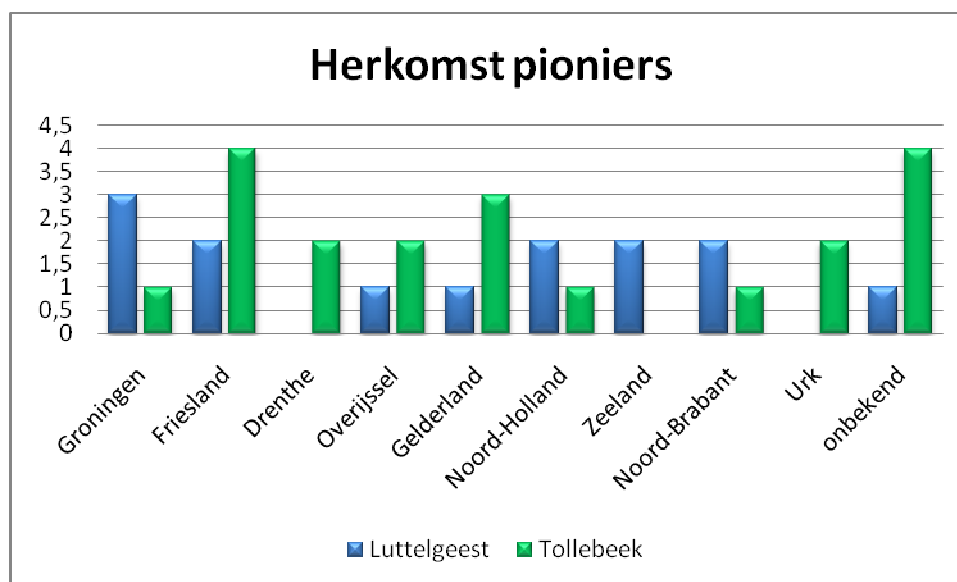
Bijna de helft van de ondervraagden in Tollebeek komt uit Flevoland. Een reden hiervan kan zijn, dat het grootste aantal hiervan uit het nabijgelegen Urk komt. Voor Luttelgeest geldt dat

er bijna een derde uit Flevoland afkomstig is. Voor de regio noord Nederland zijn er niet zo heel veel verschillen, evenals west Nederland. Wanneer gekeken wordt naar midden Nederland, blijkt dat 21 procent van de respondenten uit Luttelgeest hiervandaan komen. Slechts tien procent van de respondenten uit Tollebeek komt hiervandaan. Voor zuid Nederland geldt ook dat een iets hoger percentage van de respondenten uit Luttelgeest, namelijk negen procent, hiervandaan komt, terwijl dit voor de respondenten uit Tollebeek slechts zes procent is.

6.2.2 Geselecteerde pioniers

De overheid wilde in de jaren veertig een nette samenleving krijgen die een afspiegeling van de bevolking van Nederland zou zijn. Hiervoor waren nette mensen nodig. Deze mensen werden geselecteerd aan de hand van allerlei selectiecriteria. Zo mocht de persoon niet jonger dan 26 jaar zijn of ouder dan 50 jaar, had deze bepaalde financiële middelen nodig en moest een positieve bijdrage leveren aan de nieuwe poldermaatschappij (Gort en Van Oostrom, 1987).

In de enquête is gevraagd of de persoon zelf of ten minste een van de ouders in de Noordoostpolder heeft gewoond en of diegene dan ook geselecteerd is en waar diegene vandaan komt. Veertien respondenten uit Luttelgeest gaven aan dat zijzelf, een van hun ouders of een van hun grootouders geselecteerd zijn. In Tollebeek is dit gezegd door twintig respondenten. De aantallen zijn echter zo klein dat het niet betrouwbaar is om hier geldige uitspraken over te doen. Wel wordt in figuur 6.1 aangegeven waar de personen dan zoal vandaan kwamen.

Figuur 6.1: *Herkomst pioniers Luttelgeest en Tollebeek*

Tollebeek kent twee personen meer dan Luttelgeest die uit Friesland afkomstig zijn. Er is verder in Tollebeek één persoon meer dan in Luttelgeest, die afkomstig is uit Overijssel. Ook zijn er twee personen meer dan in Luttelgeest afkomstig uit Gelderland en drie personen meer dan in Luttelgeest uit een onbekende plaats.

Naar Luttelgeest echter kwamen twee mensen meer dan naar Tollebeek, die uit Groningen kwamen. Uit Noord-Holland gingen twee personen naar Luttelgeest en slechts een naar Tollebeek en dit geldt ook voor Noord-Brabant.

Opvallend is dat de mensen afkomstig uit Drenthe en Urk naar Tollebeek zijn gekomen. Dit is niet het geval voor Luttelgeest. Echter kent Luttelgeest twee personen die uit Zeeland komen, terwijl geen enkel persoon uit Zeeland naar Tollebeek getrokken is.

De pioniers uit Luttelgeest kwamen niet allemaal meteen terecht in Luttelgeest. Dit waren er slechts zes. Vijf kwamen eerst terecht in Marknesse, twee in Bant en één in Kraggenburg.

Van de twintig geselecteerde personen uit Tollebeek kwamen er vijf rechtstreeks in Tollebeek terecht. Vier personen woonden eerst in Emmeloord, twee in Kraggenburg en twee in Rutten, eentje in Creil, één in Ens, één in Nagele en één op de buitenwegen van de Noordoostpolder. Van drie personen is het niet bekend waar zij als eerst terecht kwamen in de Noordoostpolder.

6.3 Gevoel

In hoeverre de inwoners zich identificeren met de plaats waar zij wonen, kan gemeten worden aan de hand van de gevoelswaarde van de respondenten. In de enquête was de vraag 'wat voelt u zich het meest?' opgenomen. Er kon gekozen worden uit de antwoorden Luttelgeester/Tollebeker, polderling, Flevolander, Nederlander, Europeaan, wereldburger of iets anders.

Tabel 6.2: Gevoelswaarde Luttelgeest en Tollebeek

Gevoelswaarde	Luttelgeest n = 94	Tollebeek n = 106
	Percentage	Percentage
Luttelgeester/ Tollebeker	21%	17%
polderling/ Flevolander	17%	16%
Nederlander	46%	42%
Europeaan/ wereldburger	11%	8%
iets anders	5%	16%
totaal	100%	100%

df = 4, $p < 0,05$ bij $\chi^2 = 9,49$; $\chi^2 = 6,15$

Uit tabel 6.2 blijkt er geen significant verschil te zijn.

Luttelgeest

De Luttelgeester voelt zich met vier procent meer dan Tollebeek een echte inwoner van het dorp, namelijk 21 procent. Zeventien procent antwoordt zich een polderling of Flevolander te voelen. Het grootste deel van de respondenten, namelijk 46 procent voelt zich een Nederlander. Elf procent zegt zich een Europeaan of wereldburger te voelen en vijf procent voelt zich iets anders. In de enquête kon worden aangegeven wat zij zich dan precies voelen. De antwoorden waren als volgt: 'mens', 'mezelf', 'uniek', 'Rotterdamse' en 'een Fries die in Luttelgeest woont en daar heel tevreden woont'.

Tollebeek

Zoals in figuur 6.2 te zien is, voelt zeventien procent zich een Tollebeker en zestien procent voelt zich een polderling of Flevolander. Echter het overgrote deel van de respondenten, namelijk 42 procent voelt zich Nederlander. Slechts acht procent voelt zich een Europeaan of wereldburger. Het valt op dat zestien procent van de respondenten uit Tollebeek antwoordt zich 'iets anders' te voelen. Dit is aanzienlijk hoger dan het percentage uit Luttelgeest. In de enquête kon worden aangegeven wat zij zich dan precies voelen. Hieruit blijkt dat tien respondenten zich een 'Urker' of 'Urkse' voelt. Ook zijn er drie mensen die zich een 'mens', 'stadsmens' of 'mezelf' voelen. Twee ondervraagden voelen zich 'Fries', één respondent voelt zich een 'Ier' en één voelt zich 'een persoon van de Cariben'.

6.4 Geloof

Een van de doelstellingen van de overheid was om in elk dorp van de Noordoostpolder een evenwichtige verdeling van geloven samen te stellen, zoals deze toentertijd in het verzuilde Nederland aan de orde was. Dit hield in dat een derde van de bevolking katholiek moest zijn, een derde protestants en een derde niet-gelovig (Gort en Van Oostrom, 1987). Er werd niet rekening gehouden met andere geloven. Dit kon echter in de enquête wel worden ingevuld.

Tabel 6.3: *Geloofsovertuiging*

Geloofsovertuiging	Luttelgeest n = 95	Tollebeek n = 104
	Percentage	Percentage
protestants	38%	61%
rooms-katholiek	20%	13%
niet-gelovig	36%	20%
iets anders	6%	6%
Totaal	100%	100%

df = 3, $p < 0,05$ bij $\chi^2 = 7,81$; $\chi^2 = 10,79$

In tabel 6.3 is te zien dat er wel een significant verschil is, waardoor gezegd kan worden dat de verdeling van de geloofsovertuigingen van de respondenten uit Luttelgeest en van de respondenten uit Tollebeek niet gelijk is verdeeld. Zo blijkt het merendeel van de respondenten uit Tollebeek protestants te zijn (61 procent), terwijl dit in Luttelgeest voor slechts 38 procent van de respondenten het geval is.

Verder is te zien dat in Luttelgeest 36 procent van de respondenten niet-gelovig is en een vijfde van de ondervraagden is katholiek. Zes procent van de respondenten antwoordt 'iets anders' te geloven.

In Tollebeek komt het aantal niet-gelovigen uit op een vijfde van de ondervraagden en dertien procent van de respondenten antwoordt katholiek te zijn. De groep die 'iets anders' gelooft komt, net zoals in Luttelgeest, ook uit op zes procent.

Kerkbezoek

Wanneer gekeken wordt naar het kerkbezoek van de gelovige respondenten uit Luttelgeest (alleen katholieken of protestanten), blijkt dat 37 van de 44 gelovigen uit Luttelgeest naar de kerk gaan in Luttelgeest. Vier respondenten (waarvan drie protestants en een 'anders-gelovige') gaan naar Emmeloord en drie respondenten (twee protestants en één katholiek) gaan naar een ander dorp in de gemeente Noordoostpolder. Van de 37 respondenten die in Luttelgeest naar de kerk gaan, blijken 21 naar de Protestantse Gemeente Luttelgeest te gaan en zestien mensen naar de Rooms Katholieke Sint Josephkerk te gaan.

Van de groep gelovigen (katholieken en protestanten) uit Tollebeek gaan 49 respondenten in Tollebeek naar de kerk. Hiervan gaat de grootste groep, namelijk 38 respondenten, naar de Protestantse Gemeente Tollebeek en de overige elf respondenten bezoeken de Rooms Katholieke Sint Hubertus kerk.

Het valt op dat vijftien procent van de gelovige respondenten naar de kerk gaat buiten de gemeente Noordoostpolder. Hiervan zijn dertien protestants, een katholiek en twee 'anders-gelovig'. Een reden hiervan kan zijn dat deze respondenten oorspronkelijk uit Urk komen en de kerk in Urk trouw zijn gebleven.

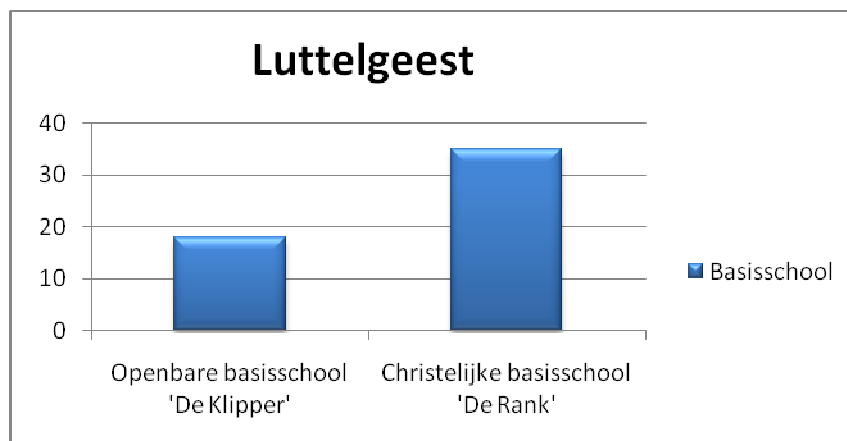
6.5 Basisschool

Door de verzuiling en het doel om een representatieve afspiegeling van de Nederlandse samenleving te creëren in de Noordoostpolder was het noodzakelijk dat elk dorp drie verschillende basisscholen zou kennen: een openbare basisschool, een protestantse basisschool en een katholieke basisschool.

In de enquête is gevraagd of de respondent kinderen heeft en of die kinderen ook naar de basisschool in het dorp gaan of zijn geweest.

Luttelgeest

66 respondenten in Luttelgeest hebben kinderen. Daarvan gaan of zijn van 53 respondenten de kinderen naar een basisschool in Luttelgeest gegaan. De verdeling in Luttelgeest ziet er als volgt uit:

Figuur 6.2: Basisscholen Luttelgeest

Luttelgeest kent slechts twee basisscholen: een openbare basisschool en een christelijke basisschool. De kinderen van achttien respondenten gaan of gingen naar de Openbare Basisschool 'De Klipper' en de kinderen van 35 respondenten gaan of gingen naar de Christelijke Basisschool 'De Rank'.

25 protestantse respondenten laten of lieten hun kinderen naar de christelijke basisschool gaan. De kinderen van de andere twee protestantse respondenten gaan of gingen naar de openbare basisschool.

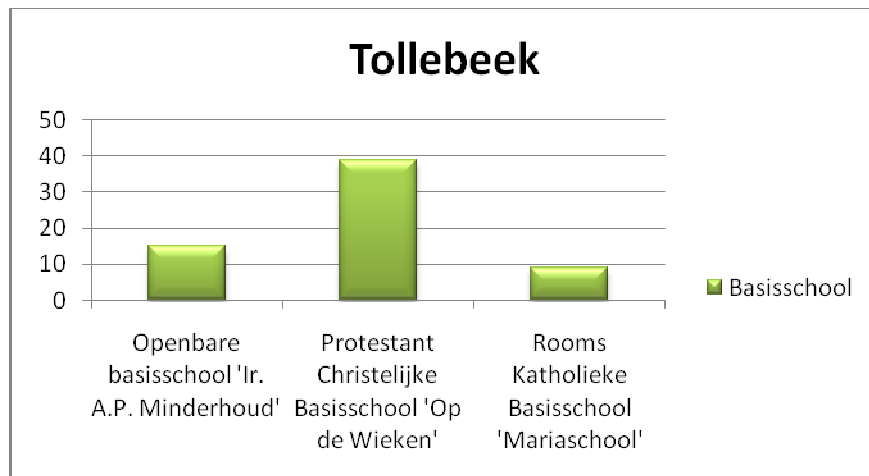
Van de twaalf katholieke respondenten gaat of ging driekwart van de kinderen naar de openbare school. Het andere kwart gaat of ging naar de christelijke basisschool.

In tegenstelling tot de verwachting laat of liet het merendeel van de niet-gelovigen hun kind naar de christelijke basisschool gaan, namelijk zes van de tien. De andere vier niet-gelovigen stuurden hun kinderen naar de openbare school.

Er kan geconcludeerd worden dat de katholieke respondenten hun kinderen voor het grootste deel naar de openbare basisschool sturen. De protestantse respondenten zijn op twee na, erg trouw aan de school met de Bijbel. Opmerkelijk is dat zestig procent van de niet-gelovigen hun kinderen naar de christelijke basisschool stuurt in plaats van naar de openbare basisschool.

Tollebeek

In totaal hebben 81 respondenten in Tollebeek kinderen. Bijna zestig procent (59,4% = 63 respondenten) hiervan heeft een of meerdere kinderen die naar de basisschool in Tollebeek gaat of is gegaan.

Figuur 6.3: Basisscholen Tollebeek

In figuur 6.13 blijkt dat de kinderen van 39 respondenten naar de Protestant Christelijke Basisschool 'Op de Wieken' gaan of zijn gegaan. Vijftien respondenten lieten hun kinderen naar de Openbare Basisschool 'Ir. A.P. Minderhoud' gaan en de kinderen van negen respondenten gaan of gingen naar de Rooms Katholieke Basisschool 'Mariaschool'.

Wanneer gekeken wordt naar het geloof, blijkt dat van de 41 protestantse respondenten, die een kind naar de basisschool in Tollebeek laten gaan, er 36 zijn die hun kind ook naar een protestantse basisschool sturen. De overige vijf protestantse respondenten laten hun kinderen naar de openbare basisschool gaan.

Acht van de tien katholieke respondenten sturen hun kinderen naar de katholieke basisschool. De andere twee gaan of gingen naar de openbare school.

Acht niet-gelovige respondenten laten hun kinderen naar de openbare school gaan. Twee gaan of gingen echter naar de protestantse basisschool en een naar de katholieke basisschool.

Opvallend is dat geen enkele protestantse respondent zijn of haar kinderen naar een katholieke basisschool stuurt en dat ook geen enkele katholieke respondent zijn of haar kinderen naar een protestantse basisschool stuurt. De niet-gelovige respondenten sturen hun kinderen voor het grootste deel naar een openbare basisschool. Er is één respondent die iets anders gelooft en die laat zijn of haar kind naar de protestantse basisschool gaan.

Ondanks dat voor een groot deel de geloofsovertuiging van de respondenten overeenkomt met de voorkeur voor een bepaalde basisschool die dit geloof ook uitoefent, dient er ook naar het type basisschool gekeken te worden. De openbare basisschool namelijk biedt het daltononderwijs aan. Dit kan ook een reden zijn dat ouders hun kinderen naar deze school sturen of juist niet en dat heeft niet noodzakelijk met het geloof te maken.

7. Identiteitstoekenning

In dit hoofdstuk komt de identiteitstoekenning van de inwoners aan bod. De componenten 'dynamisch proces', 'meervoudige identiteiten' en 'sociale relaties' worden hierin besproken. Allereerst wordt in paragraaf 7.1 het begrip 'plaatsidentiteit' van de respondenten uit Luttelgeest en uit Tollebeek gemeten.

Ten tweede wordt in paragraaf 7.2 gekeken welke identiteiten de inwoners toekennen aan hun dorp. Eerst komt hun algemene indruk van het dorp aan bod. Daarna volgen de zichtbare identity markers, zoals gebouwen en kunstwerken van de dorpen en tot slot de niet zichtbare structuren, zoals de evenementen, feesten en tradities die de dorpen kennen.

Ten derde wordt in paragraaf 7.3 beschreven hoe de inwoners van Luttelgeest en Tollebeek naar de polderhoofdstad Emmeloord kijken. Vervolgens wordt gekeken hoe de inwoners van beide dorpen over elkaar denken. Ook wordt gekeken of de inwoners van Luttelgeest en Tollebeek hun eigen dorp anders vinden dan de andere dorpen van de Noordoostpolder.

Tot slot worden in paragraaf 7.4 de relaties besproken van de inwoners van Luttelgeest en Tollebeek, die betrekking hebben op het eigen dorp, op Emmeloord, op andere dorpen in de Noordoostpolder en daarbuiten. Gekeken wordt hoe vaak zij gebruik maken van voorzieningen en evenementen.

7.1 Identiteit dorpsbewoners

Identiteit gaat over het toekennen van eigenschappen aan jezelf en aan anderen. Personen kunnen ook weer identiteiten aan plaatsen toeschrijven. In deze paragraaf wordt beschreven in hoeverre de respondenten zich met hun dorp identificeren.

Aan de respondenten van de dorpen uit Luttelgeest en Tollebeek is een aantal stellingen van Jorgensen en Stedman (2001) voorgelegd:

5. Luttelgeest/Tollebeek is een onderdeel van mijzelf;
6. Luttelgeest/Tollebeek zegt veel over wie ik ben;
7. Ik heb het gevoel dat ik echt mezelf kan zijn in Luttelgeest/Tollebeek;
8. Luttelgeest/Tollebeek staat voor de persoon die ik ben.

Zij konden aangeven of ze het hier 'helemaal mee oneens', 'een beetje mee oneens', 'niet mee oneens/niet mee eens', 'een beetje mee eens' of 'helemaal mee eens' zijn.

Door deze stellingen te toetsen met behulp van Cronbach's α (Alpha) kan worden gekeken hoe consistent, oftewel samenhangend en niet tegenstrijdig, het begrip plaatsidentiteit van de respondenten is. Het geeft de algemene betrouwbaarheid van deze stellingen weer.

De test kan waarden aannemen van min oneindig tot 1. Waarden rond de 0,8 of hoger zijn zeer betrouwbaar, waarden rond de 0,7 zijn betrouwbaar, maar waarden onder de 0,7 zijn veel minder betrouwbaar. In dat geval zou het verstandig zijn om nog een keer naar de vragenlijst te kijken om een betrouwbaardere test te maken (Field, 2009).

In de onderstaande tabel zijn onder andere de begrippen ‘Corrected Item-Total Correlation’ en ‘Cronbach’s Alpha if Item deleted’ opgenomen.

Het eerstgenoemde begrip laat de correlatie tussen elk item en de totale score voor de stellingen zien. In een betrouwbare schaal zouden alle items moeten correleren met de totale score. Wanneer de waarde Cronbach’s α kleiner is dan 0,3 correleert een item niet goed met het totaal. Deze moet dan verwijderd worden (Field, 2009).

De waarden van het tweede begrip zouden rond de 0,8 moeten liggen. Wanneer een waarde hoger is dan de algemene Cronbach’s α , is het belangrijk om nog een keer naar de stelling of vraag te kijken. Het houdt namelijk in dat wanneer dit item wordt weggehaald, de algemene Cronbach’s α zal stijgen. Het verwijderen van dit item zal de betrouwbaarheid alleen maar ten goede komen (Field, 2009).

Tabel 7.1: Waarden Cronbach’s Alpha en de gemiddelden

Stelling	Luttelgeest: Cronbach’s $\alpha = 0,836$			Tollebeek: Cronbach’s $\alpha = 0,788$		
	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach’s Alpha if Item deleted	Mean	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach’s Alpha if Item deleted	Mean
1.	0,687	0,783	3,33	0,569	0,750	3,53
2.	0,721	0,767	2,60	0,698	0,682	2,81
3.	0,514	0,852	4,09	0,415	0,818	4,20
4.	0,752	0,751	2,87	0,719	0,669	2,99
	Gemiddelde:		3,22	Gemiddelde:		3,38

In Luttelgeest is Cronbach’s $\alpha = 0,836$. Dit is een zeer betrouwbare score. In de linkerkolom (Corrected Item-Total Correlation) is geen enkele waarde lager dan 0,3, dus er hoeft geen stelling verwijderd te worden. In de rechterkolom (Cronbach’s Alpha if Item deleted) is stelling 3 hoger dan Cronbach’s $\alpha = 0,836$, namelijk Cronbach’s $\alpha = 0,852$. Dit houdt in dat wanneer stelling 3 wordt weggelaten de totale score hoger zou worden, namelijk Cronbach’s $\alpha = 0,852$. Hierdoor zou de algemene betrouwbaarheid van de schaal verbeteren.

Tollebeek kent een waarde van Cronbach’s $\alpha = 0,788$. Dit is iets lager dan 0,8, maar nog steeds betrouwbaar. De linkerkolom geeft aan dat geen enkele waarde onder de 0,3 uitkomt, waardoor er geen stelling verwijderd hoeft te worden. De rechterkolom bevat één stelling die hoger is dan Cronbach’s $\alpha = 0,788$. Ook dit is stelling 3, die hier een waarde kent van Cronbach’s $\alpha = 0,818$. Wanneer deze stelling weggelaten zou worden dan zou de betrouwbaarheid hiervan stijgen naar Cronbach’s $\alpha = 0,818$ in plaats van Cronbach’s $\alpha = 0,788$.

Het begrip ‘plaatsidentiteit’ wordt dus betrouwbaarder wanneer stelling 3 eruit wordt gehaald. Daardoor stijgt de Cronbach’s α in zowel Luttelgeest als in Tollebeek. Hierdoor meten de overige drie stellingen het concept ‘plaatsidentiteit’ op een betrouwbaardere manier dan wanneer alle stellingen erin zouden blijven.

Wanneer gekeken wordt naar de gemiddelden blijkt voor de eerste stelling ‘Luttelgeest/Tollebeek is een onderdeel van mijzelf’ in beide dorpen het gemiddelde tussen de 3 en de 4 te liggen. Dit houdt in dat de respondenten het ‘niet mee oneens/niet mee eens’

tot 'een beetje mee eens' zijn met de stelling. De tweede stelling 'Luttelgeest/Tollebeek zegt veel over wie ik ben' kent een lager gemiddelde: Luttelgeest heeft een gemiddelde van 2,6 en Tollebeek 2,81. De respondenten zijn het met deze stelling een 'beetje mee oneens' tot 'niet mee oneens/niet mee eens'. De derde stelling 'Ik heb het gevoel dat ik echt mezelf kan zijn in Tollebeek' blijkt een hoger gemiddelde te hebben dan de andere stellingen. In beide dorpen komt de waarde boven de 4 uit en dat houdt in dat de respondenten het een 'beetje mee eens' tot 'helemaal mee eens' zijn met de stelling. Tot slot geeft de vierde stelling 'Luttelgeest/Tollebeek staat voor de persoon die ik ben' juist weer een veel lager gemiddelde aan: 2,87 in Luttelgeest en 2,99 in Tollebeek. De respondenten zijn het met de stelling een 'beetje mee oneens' tot 'niet mee oneens/niet mee eens'.

Zoals eerder is vermeld, zou de toets betrouwbaarder zijn wanneer stelling 3 eruit gehaald wordt. Het totaal gemiddelde met stelling 3 erbij is voor Luttelgeest 3,22 en voor Tollebeek 3,38. Zonder stelling 3 zou het gemiddelde lager zijn, namelijk voor Luttelgeest 2,93 en voor Tollebeek 3,11. Dit houdt in dat de respondenten uit Luttelgeest en Tollebeek zich evenveel met hun dorp identificeren. Echter wanneer stelling 3 eruit gehaald wordt, blijkt dat de respondenten uit Luttelgeest zich minder met hun dorp geïdentificeerd voelen dan de respondenten uit Tollebeek.

7.2 Identiteitstoekenning aan het dorp

In deze paragraaf wordt gekeken welke identiteiten de respondenten toeschrijven aan hun dorp. Zoals in hoofdstuk 3 in het theoretisch raamwerk te lezen is, zijn identiteiten altijd meervoudig. Zij worden door verschillende mensen toegekend aan een plaats. De toegekende identiteiten worden hieronder in drie stukken verdeeld.

In paragraaf 7.2.1 wordt eerst de algemene indruk die de respondenten van Luttelgeest en Tollebeek hebben van hun eigen dorp beschreven. Vervolgens wordt in paragraaf 7.2.2 gekeken naar de zichtbare structuren, zoals welke gebouwen of kunstwerken echt karakteristiek zijn voor het dorp volgens de respondenten ervan. Tot slot wordt gekeken in paragraaf 7.2.3 naar de niet zichtbare structuren van de dorpen, zoals de evenementen, feesten of tradities die volgens de respondenten echt bij het dorp horen.

7.2.1 Algemene indruk

De eerste vraag uit de enquête luidt: 'Waar denkt u aan als ik Luttelgeest zeg?'. Dit is een open vraag, waarbij meerdere antwoorden gegeven konden worden. Alleen de eerste vijf gegeven antwoorden zijn in de resultaten opgenomen. De respondenten in Luttelgeest hebben samen in totaal 228 antwoorden gegeven. In Tollebeek was dit aantal in totaal 187. Bij de verschillende antwoorden kon worden aangegeven of de respondent deze positief, negatief of neutraal vond. Van de gegeven antwoorden zijn zes categorieën gemaakt: dorp/woonplaats/thuis, omgeving, sfeer, bevolking, voorziening en overig. Dit is gedaan door de meest voorkomende woorden op een logische wijze in te delen.

Verder is met behulp van de chikwadraattoets gekeken of de eerste indrukken van Luttelgeest en Tollebeek overeenkomen. In de tabel zijn de waargenomen en verwachte

aantallen opgenomen en het uitgereken chikwadraat per cel. Wanneer alle chikwadraten bij elkaar worden opgeteld en de vrijheidsgraden (df) worden uitgerekend dan kan in een algemene tabel gekeken worden of de uitgereken waarde binnen de 95%-betrouwbaarheidsinterval valt. Per vrijheidsgraad wordt in deze algemene tabel namelijk een kritische chikwadraatwaarde aangegeven. Wanneer het gevonden chikwadraat kleiner is dan de kritische waarde, die bij $p < 0,05$ hoort, is er geen significant verschil tussen de variabelen. Als echter het gevonden chikwadraat wel hoger is dan de kritische waarde geldt: hoe hoger de waarde des te groter het verschil tussen de variabelen is (Moore en MacCabe, 2006).

Tabel 7.2: Eerste indruk respondenten van Luttelgeest en Tollebeek

Algemene, eerste indruk	Luttelgeest N = 95 n = 228	Tollebeek N = 106 n = 187
	Percentage	Percentage
1. dorp, thuis, woonplaats	12%	20%
2. omgeving	5%	7%
3. sfeer	42%	56%
4. bevolking	7%	4%
5. voorziening	13%	2%
6. overig	21%	11%
Totaal	100%	100%

df = 5, $p < 0,05$ bij $\chi^2 = 11,07$; $\chi^2 = 33,12$

In de bovenstaande tabel is te zien dat er een significant verschil gevonden is tussen beide dorpen. Er kan gezegd worden dat de respondenten van beide dorpen niet dezelfde eerste algemene indrukken van hun dorp hebben. Zelfs wanneer er bij een 99,5%-betrouwbaarheidsinterval gekeken wordt, blijkt het chikwadraat nog te groot te zijn. Wanneer naar de waargenomen en verwachte aantallen van beide dorpen gekeken wordt, zijn er ook grote verschillen te zien in de categorieën 'sfeer', 'voorziening' en 'overig'.

Hieronder wordt een verdere beschrijving gegeven van de genoemde indrukken.

De eerste categorie bestaat uit 'dorp, woonplaats, thuis' en dat heeft te maken met hoe mensen deze woorden associëren met het dorp. Woorden zoals 'woonplaats', '(polder)dorp', 'mijn dorp', 'thuis', 'aan ons huis', 'thuis, een eigen plekje' en 'mijn geboorteplaats' worden veel genoemd door de respondenten. In Tollebeek wordt een vijfde van de gegeven antwoorden toegekend aan deze categorie. In Luttelgeest is dit percentage lager, namelijk twaalf procent. Wel zijn de respondenten in beide dorpen hier positief over.

De categorie 'omgeving' wordt in Tollebeek door zeven procent genoemd en in Luttelgeest vijf procent. In beide dorpen worden de 'omliggende bossen', 'de ruimte' en 'ruimtelijk wonen' genoemd. In Tollebeek wordt ook een aantal keer de ligging van het dorp genoemd. In beide dorpen wordt deze categorie als positief bevonden.

Het hoogste percentage van de antwoorden van de respondenten uit zowel Luttelgeest als Tollebeek kent de categorie 'sfeer' toe aan hun dorp. Zij hebben een bepaald gevoel bij dit gebied. In Luttelgeest bestaat dit percentage uit 42 procent en in Tollebeek uit meer dan de

helpt, namelijk 56 procent. De sfeer 'rust of rustig' komt met zeventien procent voor in Tollebeek en in Luttelgeest is dit het geval voor een kleine acht procent. Daarna volgt 'gezellig, gemoedelijk' met twaalf procent. Luttelgeest kent de grootste sfeer 'klein', namelijk negen procent. Daarna gaat acht procent naar 'gezellig, gemoedelijk' en hetzelfde percentage naar 'rust, rustig'. Voor de rest kent Luttelgeest nog voor tien procent diverse sferen, zoals 'agrarisch', 'stil', 'saai', 'achtergebleven', 'behulpzaam', 'sociaal', 'landelijk' en 'mooi'. Tollebeek kent vooral sferen (tien procent) uitgedrukt in woorden, zoals 'goed', 'knus', 'mooi', 'betrokken', 'beperkt', 'vertrouwd' en 'vogelvrij'.

Qua bevolking liggen de twee dorpen redelijk dicht bij elkaar. Luttelgeest kent met zeven procent vooral woorden zoals 'saamhorigheid', 'ons-kent-ons(-gevoel)', 'goede of hechte gemeenschap', 'sociale controle', 'behulpzaam' en 'tuinders'. In Tollebeek wordt door vier procent vooral de woorden 'fijne gemeenschap', 'saamhorigheid', 'boeren', 'veel pioniers' en 'Urkers' genoemd.

In Luttelgeest wordt voor dertien procent aan 'voorzieningen' genoemd, zoals de 'Orchideeën Hoeve', 'kassen of tuinbouw', 'Tonego', de 'voetbalvereniging', 'Verhage boerderijwinkel' en 't Trefpunt'. In Tollebeek zegt slechts twee procent de 'ijsbaan', 'dorpswinkel', 'De Goede Aanloop' en de 'Hubertusplaats'.

In de categorie 'overig' blijkt 21 procent van de respondenten van Luttelgeest te denken aan het feit dat er 'geen winkel en horecagelegenheden' meer zijn, er 'veel licht van de kassen' waar te nemen is, er 'veel en boeiende verenigingen (meer dan veertig) zijn', er ook veel 'leegloop' is en 'vergrijzing' een rol speelt. Verder zijn er 'weinig activiteiten voor de jeugd' en is 'een auto hebben noodzakelijk'. In Tollebeek wordt bij de categorie 'overig' het volgende gezegd: 'vroeger was het beter dan nu', 'politie doet niks' en dat het 'een behoorlijk opzichzelfstaand dorp is met veelal hardwerkende mensen'. 'Deels 'oorspronkelijke' bewoners (die van een feestje houden), maar de laatste jaren veel Urkers'. 'Door de nieuwbouwwijk is het veel groter geworden', 'het groeit snel', 'er wordt rekening met elkaar gehouden' en 'er is een keuze in basisscholen'. 'Er is veel te beleven ook voor ouderen, zoals ouderengymnastiek'. Tollebeek doet denken aan 'het platteland', 'de weidse blik' en het feit dat het 'min 5,5 meter onder NAP (Normaal Amsterdams Peil) ligt'.

7.2.2 Zichtbare identity markers

De tweede vraag uit de enquête is: 'Welke gebouwen of kunstwerken vindt u karakteristiek voor Luttelgeest/Tollebeek?' Ook dit was een open vraag waarbij meerdere antwoorden gegeven konden worden.

In figuur 7.3 zijn alleen de eerste vier gegeven antwoorden opgenomen. In Luttelgeest komt het totaal aantal zichtbare identiteiten uit op 126. In Tollebeek was het totaal aantal gegeven antwoorden hoger, namelijk 179.

Tabel 7.3: Zichtbare identity markers

Zichtbare identity markers	Luttelgeest N = 95 n = 126	Tollebeek N = 106 n = 179
	Percentage	Percentage
1. kerken	56%	27%
2. beelden, kunstwerken	0%	39%
3. gebouwen	19%	27%
4. overig	25%	7%
Totaal:	100%	100%

df = 3, p < 0,05 bij $\chi^2 = 7,81$; $\chi^2 = 54,51$

In tabel 7.3 is te zien dat er een significant verschil is. Dit houdt in dat de respondenten in beide dorpen niet dezelfde identiteiten toekennen aan de kerken, gebouwen of kunstwerken. Nu is deze uitkomst wel logisch, omdat in Luttelgeest 'kunstwerken of beelden' helemaal niet genoemd zijn door de respondenten, terwijl dit in Tollebeek wel het geval is. Ook zijn er grote verschillen tussen waargenomen en verwachte aantallen waar te nemen in de categorieën 'kerken', 'beelden/kunstwerken' en 'overig'.

De antwoorden zijn gecategoriseerd in twintig categorieën. Deze kunnen verder ingedeeld worden in vier categorieën, namelijk kerken, kunstwerken of beelden, gebouwen en overig. Het valt op dat meer dan de helft (56 procent) van de respondenten in Luttelgeest de kerk of een onderdeel daarvan, noemt als gebouw waaraan zij identiteiten toeschrijven. Vooral de rooms-katholieke kerk wordt veel (door 27 procent) genoemd.

In Tollebeek worden de kerken slechts door iets meer dan een kwart (27 procent) van de respondenten genoemd. En hiervan wordt de protestantse kerk iets vaker genoemd dan de rooms-katholieke kerk.

Bij deze vraag moet een kleine veertig procent (39 procent) van de respondenten in Tollebeek aan de kunstwerken of beelden denken. Daarbij springt 't Jagertje' met kop en schouders boven de andere kunstwerken en beelden uit (22 procent van de genoemde 39 procent). Verder worden de beelden 'Diana' en 't Uiltje', het 'beeld met de eendjes' en het kunstwerk 'de Mozaïeken' genoemd. In Luttelgeest echter wordt geen enkel kunstwerk of beeld genoemd.

Negentien procent van de respondenten van Luttelgeest denkt aan een gebouw als zichtbare identity marker van het dorp. Voornamelijk de 'kassen' worden veel genoemd. Ook de 'Bosfluitier' (dit het verenigingsgebouw is, waar onderdak wordt geboden aan verschillende verenigingen), 't Trefpunt' (het voormalige restaurant van Luttelgeest) en de 'weegbrug' komen aan bod.

In Tollebeek denkt 27 procent van de respondenten aan gebouwen. Het merendeel hiervan denkt aan de 'fontein' die op het 'Sint Hubertusplein' (de winkelstraat) staat. Ook restaurant 'De Goede Aanloop', 'het café' en 'de snackbar' worden genoemd, evenals de 'brug' en het 'tempeltje/'t prieeltje' dat langs de kade staat.

Zeven procent van de respondenten uit Luttelgeest denkt aan iets anders, waaronder de 'bosrand', het 'Tanegocomplex', het 'clubhuis', het 'koelhuis (diepvries)', de 'strakke architectuur', de 'eerste woningen' en het 'kleurrijke bord bij de ingang van het dorp'.

In Tollebeek is dit slechts een kleine vijf procent. Dit zijn onder andere het 'dorpshuis', 't Parochiezaaltje met de bejaardensoos', de 'houten keet', 't koepeltje' en de 'Urkervaart'.

Een kleine twintig procent van de respondenten uit Luttelgeest heeft de vraag niet beantwoord. In Tollebeek was dit slechts twee procent. Een verklaring hiervoor zou de manier van enquêteren kunnen zijn. In Tollebeek zijn de enquêtes voor het grootste gedeelte mondeling afgenomen; dit was niet het geval in Luttelgeest.

7.2.3 Niet zichtbare structuren

De derde vraag in de enquête luidt als volgt: 'Welke evenementen, feesten of tradities vindt u echt bij Luttelgeest/Tollebeek horen?'. In Luttelgeest zijn 145 antwoorden gegeven en in Tollebeek bedroeg het totaal 172.

Tabel 7.4: Niet zichtbare identity markers

Niet zichtbare identity markers	Luttelgeest N = 95 n = 145	Tollebeek N = 106 n = 172
	Percentage	Percentage
1. tradities	59%	60%
2. feestdagen	10%	10%
3. evenementen	12%	15%
4. verenigingen	9%	4%
5. overig	10%	11%
Totaal:	100%	100%

df = 4, $p < 0,05$ bij $\chi^2 = 9,49$; $\chi^2 = 3,67$

In bovenstaande tabel is geen significant verschil te zien.

De achttien categorieën, die hierboven zijn vermeld, kunnen verder verdeeld worden in vijf categorieën: tradities, feestdagen, evenementen, verenigingen en overig.

Bij de eerste categorie 'tradities' blijken de percentages van beide dorpen zeer dicht bij elkaar te liggen, namelijk 59 procent in Luttelgeest en 60 procent in Tollebeek. Voor beide dorpen geldt dat het dorpsfeest het grootste percentage in beslag neemt. Daarnaast worden de caravan- en autocross (resp. tien en zeven procent) in Luttelgeest genoemd. In Tollebeek is naast het dorpsfeest 'eieren gooien' een andere grote traditie. Deze traditie vindt jaarlijks op Hemelvaartsdag plaats en is opgericht in 1979 (De Noordoostpolder, 2010). De feestdagen Koninginnedag, Sinterklaas en de viering van Oud & Nieuw worden in beide dorpen door een kleine tien procent genoemd. In Luttelgeest wordt voornamelijk Koninginnedag genoemd als feestdag dat echt bij het dorp hoort, terwijl in Tollebeek het meest de Oud & Nieuw-viering en dan vooral de Nieuwjaarsreceptie genoemd wordt.

Naast de tradities en feestdagen worden ook een aantal evenementen genoemd. Bijna eenzelfde percentage (Luttelgeest: vier procent; Tollebeek: vijf procent) noemt feestweek als

terugkomend evenement, net zoals de sportevenementen (Luttelgeest: drie procent en Tollebeek: zes procent). Luttelgeest kent echter ook de 'Happetappers'. Dit is een schuurfeest (Luttelgeest, 2010). Het evenement 'Kom in de Kas' wordt ook door vier mensen uit Luttelgeest genoemd. Evenementen die Tollebeek kent zijn het buurtfeest en het Jubileumfeest, dat eens in de vijf jaar gevierd wordt. De laatste keer was in 2006 (Tollebeek, 2010).

Qua verenigingen kent Luttelgeest muziekvereniging 'Melodia' en toneelvereniging 'Vondel', die beide muziek- en toneelvoorstellingen verzorgen in het dorp. Tollebeek kent het 'dorpsbestuur' dat het overkoepelend orgaan is voor de verschillende buurtverenigingen.

De respondenten van Luttelgeest hebben bij de categorie 'overig' onder andere aangegeven: het 'Koperen keteltoernooi', de 'keten' en de 'buurtvereniging'. Tollebeek kent vooral antwoorden, zoals de 'hechte gemeenschap', het 'kleidui- of vogelschieten', de 'jaarlijkse dorps schoonmaak', de 'steprace', 'Tollebeek' (België) en het 'kinderfeestje'.

7.3 Overige dorpen Noordoostpolder

Identiteit is volgens Holloway en Hubbard (2001, p.77) 'the way you think about yourself and the way others think about you'. In deze paragraaf wordt gekeken hoe de respondenten van Luttelgeest en Tollebeek over Emmeloord denken en hoe de respondenten naar elkaars dorpen kijken. Over alle drie de plaatsen is wederom naar een waardeoordeel (positief, negatief of neutraal) gevraagd. Daarnaast is gevraagd of de respondenten hun eigen dorp anders vinden ten opzichte van de andere dorpen in de Noordoostpolder.

7.3.1 Emmeloord

Emmeloord is de polderhoofdstad van de Noordoostpolder met de Poldertoren als het geografische middelpunt van de polder. Het was de bedoeling dat Emmeloord een verzorgingsfunctie voor het hele gebied zou krijgen. Voor de dagelijkse boodschappen zouden de inwoners van de polderdorpen toegewezen zijn op hun eigen dorp. Wanneer zij echter grotere producten of bepaalde diensten nodig hadden, zouden ze op Emmeloord aangewezen zijn.

In de enquête is de vraag 'Welke woorden komen bij u op als ik Emmeloord zeg?' opgenomen. In Luttelgeest zijn hier 146 antwoorden uitgekomen en in Tollebeek waren dit vier antwoorden meer.

Tabel 7.5: Emmeloord

Emmeloord	Luttelgeest N = 95 n = 146	Tollebeek N = 106 n = 150
	Percentage	Percentage
1. boodschappen doen, winkelen	38%	34%
2. werk/school	6%	9%
3. stad, plaats, centrum	13%	15%
4. fysieke kenmerken	3%	5%
5. voorzieningen	6%	9%
6. sfeer	21%	19%
7. overig	13%	9%
Totaal:	100%	100%

Van de gegeven antwoorden zijn zeventien categorieën gemaakt. Deze zijn verder ingedeeld in de categorie 'boodschappen doen/ winkels', 'werk/school', 'stad/plaats/centrum', 'fysieke kenmerken' bestaande uit de Poldertoren, de Deel en de Lange Nering, 'voorzieningen', zoals het ziekenhuis, bibliotheek, gemeente(huis), zwembad, de categorie 'sfeer' en tot slot de categorie 'overig' bestaande uit iets anders en niks ingevuld.

In tabel 7.5 is te zien dat Emmeloord vooral geassocieerd wordt met boodschappen doen. Samen met de winkels of het winkelen neemt dit het hoogste percentage in beslag: 38 procent van de antwoorden in Luttelgeest en iets meer dan een derde (34 procent) van de antwoorden in Tollebeek. De respondenten uit beide plaatsen waarderen boodschappen doen in Emmeloord als een positief gegeven. Slechts twee respondenten gaven hierop een negatief antwoord.

Minder dan tien procent van de respondenten uit Luttelgeest (zes procent) en Tollebeek (negen procent) moet denken aan 'werk' of 'school'. Over het algemeen wordt dit als positief bevonden.

Dat Emmeloord in het 'centrum' ligt, een 'grote plaats' is en een 'polderhoofdstad' genoemd kan worden, vindt dertien procent van de respondenten in Luttelgeest en vijftien procent in Tollebeek. Vooral in Tollebeek vindt de meerderheid van de respondenten dit positief.

Fysieke kenmerken, zoals de Poldertoren, de Lange Nering en de Deel worden in Luttelgeest door drie procent van de respondenten genoemd en in Tollebeek door vijf procent. Overigens werden de 'Lange Nering' en 'De Deel' alleen door de respondenten uit Tollebeek genoemd.

Qua voorzieningen worden het 'Antonius ziekenhuis', 'bibliotheek', 'gemeentehuis' en 'andere voorzieningen', zoals de 'bioscoop', 'restaurant' of de 'bank' genoemd. Deze worden allemaal als positief gewaardeerd. In Tollebeek hebben de respondenten het naast de zojuist genoemde voorzieningen ook nog over 'het zwembad'.

Verder worden veel sferen aan Emmeloord toegekend. In Luttelgeest beslaat dit 21 procent en in Tollebeek negentien procent van de gegeven antwoorden. Hiervan zijn elf antwoorden in Luttelgeest positief en in Tollebeek zijn dit er veertien. Denk hierbij aan woorden zoals 'gezellig', 'mooi', 'leuk', 'vlakbij', 'prettig', 'groot' en 'ruim'. Echter veertien antwoorden in Luttelgeest zijn negatief beantwoord; dit is in Tollebeek voor slechts zes antwoorden het geval. 'Modern', 'saai', 'sfeerloos', 'te afstandelijk', 'te groot', 'weinig karakter', 'kaal' en 'lelijk' worden benoemd als negatief.

De percentages van de categorie 'overig' liggen relatief dicht bij elkaar en worden vooral als positief gewaardeerd. Te denken valt aan 'familie', 'vrienden', 'gratis parkeren', 'alle nodige behoeftes', 'cultuur' en 'uitgaan'. Negatievere klanken zijn te vinden in de woorden 'veel stoplichten', 'niet mijn boodschappenstad', 'niet mijn dorp' en 'te veel opeisend voor de polder'.

7.3.2 Luttelgeest versus Tollebeek

Aan de respondenten in Luttelgeest werd gevraagd waar ze aan moesten denken bij het dorp Tollebeek. In Tollebeek werd dezelfde vraag gesteld, maar dan voor het dorp Luttelgeest. In Luttelgeest zijn 113 antwoorden gegeven en in Tollebeek 134.

Tabel 7.6: Luttelgeest versus Tollebeek

Luttelgeest versus Tollebeek	Luttelgeest N = 95 n = 113	Tollebeek N = 106 n = 134
	Percentage	Percentage
1. Urk/ Orchideeën Hoeve	13%	18%
2. laagste punt van de NOP/ asielzoekerscentrum	9%	18%
3. sfeer	13%	12%
4. ligging	5%	4%
5. (polder)dorpje/ kassen, bloemen, bollen	5%	12%
6. zegt me niets	19%	10%
7. overig	36%	26%
Totaal:	100%	100%

De respondenten uit Luttelgeest denken bij Tollebeek voor dertien procent aan Urk. Woorden zoals 'bijna Urk' of 'half Urk', 'het tweede Urk', 'overloop van Urk', 'verlenging van Urk' en 'groendorp met veel Urkers' komen hierbij aan bod. Dit wordt voornamelijk als 'neutraal' bevonden.

Negen procent benoemt Tollebeek als het 'laagste punt van de Noordoostpolder' en dit wordt voornamelijk als negatief bestempeld.

Een kleine vijf procent zegt aan een 'polderdorpje' of een 'dorpje in de Noordoostpolder' te denken. Dit wordt als positief noch negatief beoordeeld.

De respondenten uit Tollebeek daarentegen denken bij het horen van Luttelgeest voornamelijk aan de 'Orchideeën Hoeve' en het 'asielzoekerscentrum'. Aan beide

antwoorden wordt achttien procent toebedeeld. Echter wordt de Orchideeën Hoeve voor het grootste deel als positief gewaardeerd met slechts één negatieve mening, terwijl het asielzoekerscentrum slechts bij twee antwoorden als positief wordt beoordeeld. Drie mensen vinden het negatief en de overige achttien antwoorden zijn neutraal.

Verder denkt twaalf procent aan de '(planten)kassen', 'tuinbouw', de 'bloemen' en 'bloembollen'. Het merendeel vindt dit positief.

In beide dorpen wordt bijna eenzelfde percentage aan de categorie sfeer toegekend. In Luttelgeest dertien procent en in Tollebeek twaalf procent. Beide dorpen zijn ook bijna evenredig verdeeld in het uitdelen van positieve en negatieve waardeoordelen aan elkaar. Positieve geluiden over Tollebeek vanuit de respondenten uit Luttelgeest gezien zijn: 'actief', 'leuk' en 'steeds groter dorp'. Negatieve klanken bestaan uit: 'klein' en 'nog lelijker'. Positieve waardeoordelen van Luttelgeest volgens de respondenten uit Tollebeek zijn: 'amicaal dorp', 'klein dorp', 'klein van geest', 'mooi plaatsje' en 'rustig wonen'. Negatieve geluiden zijn voornamelijk 'slaapstad', 'somber', 'klein', 'niet mooi of gezellig'.

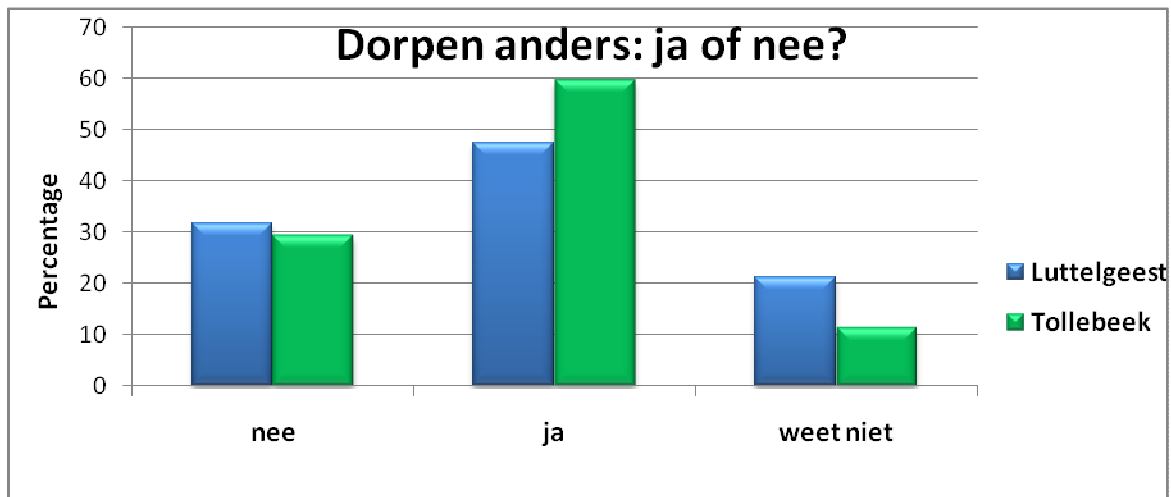
De ligging van de dorpen, door de respondenten uit Luttelgeest door vijf procent genoemd en door de respondenten uit Tollebeek door vier procent, wordt voor beide dorpen als negatief bestempeld. Luttelgeest schijnt volgens de respondenten uit Tollebeek een 'achteraf dorpje' en een 'afgelegen dorp' te zijn, dat 'ver weg gelegen' is. De respondenten uit Luttelgeest vinden dat Tollebeek 'ver weg' is, maar wel 'dicht bij Urk' of 'vlak bij Urk' ligt.

Bijna een vijfde (negentien procent) van de respondenten uit Luttelgeest zegt 'niks te hebben' met Tollebeek. Het is veelal 'onbekend' en ze 'komen er nooit'. Of ze hebben er 'geen mening' over. Dit komt ook naar voren in de waardering ervan. Geen enkele respondent is hier positief over. De helft van de respondenten vindt dit een neutraal gegeven en de andere helft een negatieve waardering. In Tollebeek is het percentage lager dat zegt 'niks met Luttelgeest te hebben'. Ze 'kennen het niet zo goed' of 'komen er nooit'. Ook hier zijn geen positieve geluiden over te horen. Wel is de meerderheid neutraal in plaats van negatief in de waardeoordelen. Naast het feit dat de respondenten dit daadwerkelijk vinden, zou ook gezegd kunnen worden dat de manier van enquêteren hierin een rol speelt. De enquêtes zijn in Tollebeek voor het grootste deel mondeling afgenomen, waardoor mensen eerder geneigd zijn een positief of neutraal waardeoordeel aan een vraag toe te schrijven dan een negatief oordeel.

Tot slot geeft dertien procent van de respondenten uit Luttelgeest aan, dat ze aan 'iets anders' denken bij het horen van Tollebeek, zoals 'Tollebeek', '(organisator van het)10-dorpentoernooi (senioren)', 'voetbal', 'veel activiteiten', 'wateroverlast' en 'hoog water', 'waterzuiveringsinstallatie', 'landarbeid' en 'grote huizen met gladde dakpannen zoals op Urk'. 23 respondenten hebben niks ingevuld. De respondenten uit Tollebeek denken bij de categorie 'overig' voor veertien procent voornamelijk aan 'Tattoo Hans', 'veel vrijwilligers', 'vlindertuin', 'begraafplaats', 'slecht bereikbaar openbaar vervoer', 'wel bijzonder vanwege de kerk', 'familie', 'Polen', 'mensen', 'huizen', 'Tonego (voetbalvereniging)' en 'lekker fruit'. In beide dorpen wordt de categorie 'overig' voornamelijk als positief beoordeeld. In Tollebeek hebben twaalf mensen deze vraag niet beantwoord.

7.3.3 Eigen dorp anders ten opzichte van overige dorpen in de Noordoostpolder

In de enquête is tevens aan de respondenten gevraagd of zij vinden of hun eigen dorp anders is dan andere dorpen van de Noordoostpolder. Hier kon slechts ja of nee op geantwoord worden en voor beide antwoorden kon een reden opgegeven worden. Sommige respondenten echter wisten niet of zij hun eigen dorp anders vinden dan andere dorpen en schreven 'weet niet', 'geen idee' of 'ik kom nooit in andere dorpen' op. Ook wanneer de vraag niet beantwoord was, is dit geïnterpreteerd als 'weet niet' en opgenomen in onderstaand figuur.

Figuur 7.1: Eigen dorp anders ten opzichte van overige dorpen Noordoostpolder

In beide dorpen vindt de meerderheid van de respondenten dat hun dorp anders is dan andere dorpen van de Noordoostpolder. In Luttelgeest is dit voor een kleine zestig procent het geval, terwijl bijna de helft van de respondenten uit Tollebeek ook vindt dat hun dorp anders is dan andere dorpen in de Noordoostpolder.

Het percentage dat niet vindt dat hun dorp anders is dan andere dorpen ligt voor zowel Luttelgeest als Tollebeek rond de dertig procent.

De categorie 'weet niet' is voor Luttelgeest groter dan Tollebeek. Een reden voor het verschil van tien procent tussen beide dorpen kan zijn, dat de meeste respondenten in Luttelgeest zelf hun enquête hebben ingevuld en daarom eerder de vraag open lieten of meer tijd hadden om over deze vraag na te denken.

Luttelgeest

De redenen van de respondenten die Luttelgeest niet anders vinden dan andere dorpen in de Noordoostpolder, zijn onderverdeeld in zes categorieën: alle dorpen lijken op elkaar, ze zijn allemaal klein, zelfde sfeer, gezelligheid, identiteit en overig. Deze staan weergegeven in figuur 7.9.

Meer dan 25 procent van de ondervraagden vindt dat Luttelgeest niet anders is dan andere dorpen in de Noordoostpolder, omdat ze allemaal op elkaar lijken. Zo wordt er gezegd dat 'het allemaal groendorpjes zijn met invulling' en 'de een is groter dan de ander, maar 't lijkt allemaal op elkaar.' Een andere respondent zegt: 'de opzet is bijna overal gelijk. Iedereen komt overal vandaan. Kortom: ze lijken allemaal op elkaar'.

Een kleiner percentage (dertien procent) zegt dat alle dorpen dezelfde sfeer hebben: 'het is allemaal wel rustig', 'het is net zo saai als andere dorpen' en 'volgens mij hangt in elk dorp wel een gemoedelijke 'ons-kent-ons'-sfeer. De inwoners verschillen niet veel van elkaar'. Verder vindt tien procent dat 'alle dorpen even klein zijn' en 'allemaal een kleine gemeenschap hebben' evenals dat tien procent vindt dat 'elk dorp gezelligheid kent' of dat 'je zelf de gezelligheid moet opzoeken'. Verder vindt dertien procent dat alle dorpen dezelfde 'identiteit' hebben: 'een dorp is een dorp', 'elk dorp heeft zijn eigen karakter' en 'elk dorp heeft zijn uitstraling'. Ook is het 'identiek aan andere dorpen met weinig voorzieningen'. Verder hadden drie respondenten alleen 'nee' aangekruist maar verder niks opgeschreven. En vijf respondenten vonden Luttelgeest niet anders dan andere dorpen, omdat 'iedere bewoner in de Noordoostpolder zijn eigen dorp het leukst vindt', 'elk dorp het grote verschil kent tussen heel oude en slecht onderhouden huurwoningen en dure, riante koopwoningen', 'mensen niet zolang meer op dezelfde plek blijven wonen', 'het niet anders is, maar waar je brood is, is je vaderland' en 'er alleen verschil met het oude land bestaat'.

Tabel 7.7: Luttelgeest is niet en wel anders dan andere dorpen in de Noordoostpolder

	Luttelgeest is niet anders	Percentage		Luttelgeest is anders	Percentage
1.	alle dorpen lijken op elkaar	27%	1.	gezellige/gemoedelijke sfeer	9%
2.	ze zijn allemaal klein	10%	2.	saamhorigheid	11%
3.	zelfde sfeer	13%	3.	jeugd	7%
4.	gezelligheid	10%	4.	identiteit	7%
5.	identiteit	13%	5.	rustig	7%
6.	overig	27%	6.	klein	9%
			7.	geen/minder voorzieningen	22%
			8.	weinig te doen	11%
			9.	kassen	9%
			10.	overig	9%

De redenen voor de respondenten in Luttelgeest om 'ja' te antwoorden zijn divers. De redenen zijn ingedeeld in tien categorieën: gezellige of gemoedelijke sfeer, saamhorigheid, jeugd, identiteit, rustig, klein, geen of minder voorzieningen, weinig te doen, de kassen en overig.

In figuur 7.9 staat dat bijna een kwart van de respondenten vindt dat Luttelgeest anders is dan andere dorpen, omdat het geen of minder voorzieningen kent. De plaatselijke supermarkt en de snackbar zijn er niet meer. 'Er is geen winkeltje voor nood', zoals een van de respondenten verwoordt. Verder vindt elf procent dat er weinig te doen is in Luttelgeest. Negen procent van de respondenten antwoordt dat er een gezellige en gemoedelijke sfeer hangt. Zo antwoordt een van respondenten: 'Mijn ervaringen zijn dat feesten in Luttelgeest gezelliger en gemoedelijker zijn'. Ook vindt iets meer dan tien procent, dat er een grote saamhorigheid heerst in Luttelgeest: 'Iedereen wordt gerespecteerd en in zijn of haar waarde gelaten. Naast de grote saamhorigheid zijn er vele culturele en actieve clubs aanwezig in Luttelgeest, zoals toneel, muziek, voetbal, tennis, gymnastiek, kaarten, sjoelen, darten, kinderactiviteiten, jeugdclubs en een jeugdketen'.

Ook wordt door zeven procent gezegd dat Luttelgeest een jong dorp is met 'veel jonge mensen' en 'de jeugd blijft zich grotendeels in Luttelgeest wonen en gaat hier settelen'. Dan vindt meer dan vijftien procent van de respondenten Luttelgeest 'een rustiger en kleiner dorp dan andere dorpen van de Noordoostpolder'. Negen procent vindt Luttelgeest zelfs het 'kleinste dorp' van de Noordoostpolder. Ook staat Luttelgeest volgens negen procent bekend om de 'kassen' en het 'omliggende tuinbouwgebied'. Zeven procent vindt dat 'elk dorp zijn eigen identiteit heeft' en 'dat geen een dorp hetzelfde is'. Verder is bij de categorie overig nog de 'Orchideeën Hoeve' genoemd, 'de lage huur', 'de rare mensen die in het dorp op een kluitje zitten' en 'dat er meer gedaan wordt aan het toerisme dan in andere dorpen.

Tollebeek

De meerderheid van de respondenten in Tollebeek, namelijk 59 procent heeft gezegd dat Tollebeek anders is dan andere dorpen van de Noordoostpolder. De redenen hiervan zijn verdeeld in tien categorieën: sociaal dorp, hechte gemeenschap, actief en levendig, identiteit, geboren en getogen, ligging, goede bereikbaarheid, Urkers, nieuwbouw/harde groei en iets anders.

De resultaten zijn als volgt: bijna een kwart van de respondenten antwoordt dat Tollebeek anders is dan andere dorpen van de Noordoostpolder vanwege de vele Urkers die in Tollebeek wonen. 'Veel import Urkers met hun eigen cultuur', 'Urkers hebben een grote invloed op de christelijke basisschool en de rest van de samenleving' en 'Urk Oost' of 'Urk Noord' wordt veel genoemd.

Verder vindt bijna acht procent van de respondenten Tollebeek 'socialer' en 'de bewoners gaan goed met elkaar om'.

Daar sluit bij aan dat elf procent Tollebeek een hechte gemeenschap vindt: 'er heerst meer saamhorigheid', 'de mensen zijn hechter en doen meer projecten samen' en 'het is een dorp waar je als nieuwkomer snel wordt opgenomen in de gemeenschap'.

Ook wordt door dertien procent gezegd dat Tollebeek 'een lekker levendig dorp is in tegenstelling tot bijvoorbeeld Creil of Putten' of 'het is een levendig dorp qua verenigingen'. 'De pioniersmentaliteit de vele leidinggevendenden met dorpsvoorzitters, die visie en een voortrekkersrol vervullen, zorgen ervoor dat Tollebeek lekker actief is'. 'Er wordt druk gewerkt en alles wordt netjes en schoon gehouden'. Ook is er 'veel meer een groenbrigade dan andere dorpen. In een gezellig overleg doen zo'n twaalf ouderen wat de gemeente eigenlijk zou moeten doen'.

Dertien procent van de andere respondenten antwoordt in de categorie 'identiteit' dat Tollebeek een 'rustig en gezellig dorp is', 'dat 't een ander karakter heeft en er anders uitziet', 'Tollebeek heeft een gezellige uitstraling ten opzichte van Ens, Marknese en Rutten' en dat 'ieder dorp zijn eigen gewoontes, sfeer en identiteit heeft'.

Vijf procent van de respondenten is in Tollebeek geboren en getogen en zij vinden daarom het dorp anders dan andere dorpen.

Zes procent vindt dat de ligging van Tollebeek beter is dan andere dorpen. 'Het ligt wat centraler ten opzichte van Creil of Espel, die een beetje in een uithoek liggen', 'het ligt centraal tussen Urk en Emmeloord' en 'het ligt vlakbij Urk' wordt genoemd.

Ook de goede bereikbaarheid wordt door hetzelfde percentage respondenten genoemd: 'het is goed bereikbaar ten opzichte van andere dorpen. De ziekenhuizen in Emmeloord zijn goed bereikbaar', 'Urk en Emmeloord zijn goed bereikbaar' en 'de goede busverbinding en het openbaar vervoer' worden genoemd.

Bijna vijf procent zegt dat Tollebeek anders is vanwege 'de nieuwbouwwijken' en 'dat Tollebeek hard gegroeid is de laatste jaren'.

Een kleine tien procent antwoordt iets anders, namelijk 'hier wonen veel jonge mensen', 'het is een andere samenstelling van mensen', 'andere dorpen hebben meer voorzieningen' en 'het is het laatst gebouwde dorp en het ligt ook het laagst van alle dorpen'.

Tabel 7.8: Tollebeek is wel en niet anders dan andere dorpen in de Noordoostpolder

	Tollebeek is anders	Percentage		Tollebeek is niet anders	Percentage
1.	sociaal dorp	8%	1.	alle dorpen lijken op elkaar	32%
2.	hechte gemeenschap	11%	2.	zelfde sfeer	6%
3.	actief en levendig	13%	3.	zelfde instelling	10%
4.	identiteit	13%	4.	identiteit	16%
5.	geboren en getogen	5%	5.	zelfde voorzieningen	6%
6.	ligging	6%	6.	andere dorpen niet bekend mee	16%
7.	goede bereikbaarheid	6%	7.	overig	13%
8.	Urkers	24%			
9.	nieuwbouw/harde groei	5%			
10.	overig	10%			

Een kleine dertig procent van de respondenten uit Tollebeek antwoordt juist dat zij Tollebeek niet anders vinden dan andere dorpen. Van deze antwoorden zijn zeven categorieën gemaakt: alle dorpen lijken op elkaar, zelfde sfeer, zelfde instelling, identiteit, zelfde voorzieningen, andere dorpen niet bekend mee en overig.

Hiervan vindt bijna een derde dat alle dorpen op elkaar lijken: 'ze zijn allemaal hetzelfde', 'waarom zou 't anders zijn?' en 'ze lijken allemaal op elkaar qua mensen'. Zes procent vindt dat alle dorpen dezelfde sfeer hebben en tien procent van de respondenten zegt dat alle dorpen wel dezelfde instelling hebben: 'alle dorpen proberen er iets van te maken', 'zijn op dezelfde manier ontstaan' en 'heeft zijn eigen dingen, maar de mensen maken het!'. Zestien procent vindt dat elk dorp een eigen identiteit heeft: 'een dorp is een dorp', 'het is gewoon een dorp van de Noordoostpolder', 'ik blijf lekker mezelf in elk dorp', 'gevoel' en 'iedereen vindt zijn eigen dorp het mooiste'. Toch geeft ook zestien procent aan dat zij niet bekend zijn met andere dorpen: 'ik ken de andere dorpen niet', 'heb geen idee, ik verdiep me niet in andere dorpen' en 'ik heb weinig kennis hierover. Elk dorp is gelijk in wat ze zijn en willen' worden genoemd. Zes procent zegt dat elk dorp dezelfde voorzieningen heeft en dertien procent vindt iets anders. Redenen hiervan zijn 'we zijn allemaal heel close met elkaar', 'ook Tollebeek wordt groter en niet iedereen ken je nog', 'ik denk het niet' en 'behalve Nagele lijken ze allemaal op elkaar' worden hier genoemd.

7.4 Voorzieningengebruik

Een van de componenten van 'plaatsidentiteit' bestaat uit de sociale relaties die de bewoners van de dorpen hebben met hun eigen dorp, maar ook daarbuiten. In de enquête is aan de respondenten gevraagd hoe vaak zij gebruik maken van een aantal voorzieningen en evenementen in hun eigen dorp, Emmeloord, andere dorpen in de Noordoostpolder en plaatsen buiten de Noordoostpolder.

Eerst zullen in paragraaf 7.4.1 de relaties van Luttelgeest en Tollebeek met betrekking tot het eigen dorp en andere plaatsen binnen en buiten de Noordoostpolder met elkaar worden vergeleken. Daarna zal in paragraaf 7.4.2 worden ingegaan op de relatie 'boodschappen doen' in verschillende plaatsen door de respondenten van Luttelgeest en Tollebeek.

7.4.1 Relaties

Zoals in de inleiding en hoofdstuk twee is vermeld was het de bedoeling dat alle dorpen een voorzieningenniveau, dat vooral gericht is op de dagelijkse levensbehoeften, zouden krijgen. Emmeloord zou de verzorgingsfunctie voor de gehele polder op zich nemen. Ook de centrale plaatsen aan de rand van de Noordoostpolder zouden dit doen, maar de Directie wilde eigenlijk snel af van de relaties met het oude land (Hoekstra, 1980).

In deze paragraaf wordt gekeken hoe de relaties van de inwoners tussen verschillende dorpen nu zijn. Een twintigtal stellingen zijn voorgelegd aan de respondenten, waarbij zij konden aangeven hoe vaak zij gebruik maken van de 'winkels', 'uitgaansgelegenheden', 'evenementen', 'cultuurverenigingen' en 'sportverenigingen'. Zij konden hierin aangeven of zij 'vaak', 'regelmatig', 'af en toe', 'zelden' of 'nooit' naar voorzieningen gaan in de volgende plaatsen: het eigen dorp (Luttelgeest of Tollebeek), Emmeloord, andere dorpen in de Noordoostpolder en plaatsen buiten de Noordoostpolder.

Met behulp van een t-toets voor twee onafhankelijke steekproeven is gekeken of de respondenten van Luttelgeest dezelfde relaties met plaatsen hebben als de respondenten van Tollebeek. De p-waarde hiervan is uitgerekend en staat in tabel 7.9 weergegeven. Wanneer de p-waarde lager is dan 0,05 dan bestaat er een significant verschil. Dit houdt in dat de groepen van elkaar verschillen. Deze waarden zijn in tabel 7.9 vetgedrukt evenals de bijbehorende gemiddelden van beide dorpen.

Tabel 7.9: Relaties eigen dorp met andere plaatsen

Wat?	Plaats	P-waarde	Gemiddelde	Luttelgeest	Tollebeek
Winkels	eigen dorp	0,000	3,49	4,80	2,44
	Emmeloord	0,010	1,68	1,50	1,83
	ander dorp NOP	0,000	3,74	3,02	4,33
	buiten dorp	0,075	2,97	3,15	2,83
Uitgaans- gelegenheden	eigen dorp	0,005	4,20	4,45	4,00
	Emmeloord	0,831	3,61	3,59	3,62
	ander dorp NOP	0,007	4,34	4,08	4,54
	buiten dorp	0,104	3,72	3,55	3,85
Evenementen	eigen dorp	0,459	2,99	3,07	2,92
	Emmeloord	0,231	3,67	3,56	3,75
	ander dorp NOP	0,474	4,41	4,35	4,45
	buiten dorp	0,317	3,76	3,66	3,84
Cultuur- verenigingen	eigen dorp	0,842	3,67	3,69	3,65
	Emmeloord	0,431	4,42	4,35	4,47
	ander dorp NOP	0,719	4,72	4,70	4,74
	buiten dorp	0,653	4,39	4,35	4,42
Sport- verenigingen	eigen dorp	0,023	3,53	3,23	3,78
	Emmeloord	0,075	4,13	3,93	4,29
	ander dorp NOP	0,049	4,58	4,40	4,72
	buiten dorp	0,397	4,37	4,45	4,30

Als gekeken wordt naar de eerste categorie 'winkels' dan blijkt dat de relaties met het eigen dorp, met Emmeloord en met andere dorpen van de Noordoostpolder voor Luttelgeest anders zijn dan voor Tollebeek. Dit verschil is ook waar te nemen in de gemiddelden per dorp: Luttelgeest kent een gemiddelde van 4,8. Dit houdt in dat op een schaal van 1 tot 5, waarbij '1 vaak is', '2 regelmatig', '3 af en toe', '4 zelden' en '5 nooit', de respondenten 'zelden' tot 'nooit' naar winkels in het eigen dorp gaan. In Tollebeek ligt het gemiddelde op 2,44. Dit houdt in dat de respondenten hier 'regelmatig' tot 'af en toe' de winkel bezoeken in het dorp. Een verklaring hiervoor kan zijn dat in Luttelgeest geen supermarkt meer is. Hierdoor zijn de inwoners van Luttelgeest aangewezen op andere plaatsen om daar hun boodschappen te doen. In paragraaf 7.4.2 wordt hier uitgebreider op ingegaan.

Bij het bekijken van de categorie 'uitgaansgelegenheden' blijkt dat de relaties voor zowel Luttelgeest als Tollebeek met betrekking tot Emmeloord en plaatsen buiten de Noordoostpolder hetzelfde zijn. Wanneer de gemiddelden nader worden bekeken is ook te zien dat de respondenten van Luttelgeest 'zelden' tot 'nooit' uitgaan in hun eigen dorp. In Tollebeek is dit 'zelden'. Een reden hiervan kan zijn dat 't Trefpunt, het voormalige restaurant van Luttelgeest, failliet is. Ook worden andere dorpen in de Noordoostpolder vaker bezocht door respondenten uit Luttelgeest dan uit Tollebeek.

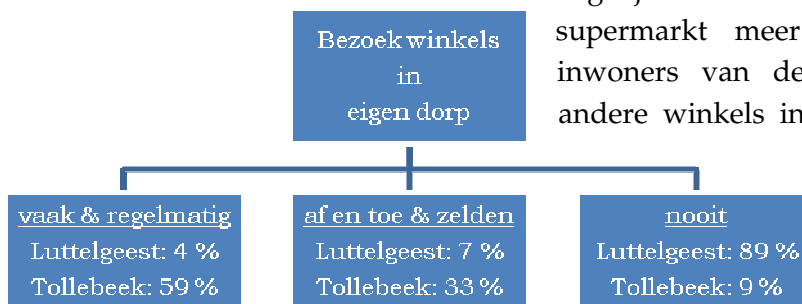
Het aantal keer dat de respondenten bepaalde evenementen bezoeken in bepaalde plaatsen is voor zowel Luttelgeest als Tollebeek gelijk aan elkaar. De gemiddelden zijn niet helemaal hetzelfde, maar liggen wel zeer dicht bij elkaar: rond de 3,7. Dit houdt in dat de evenementen 'af en toe' tot 'zelden' bezocht worden door respondenten uit Luttelgeest en Tollebeek.

Ook het bezoek aan 'cultuurverenigingen', waar bijvoorbeeld aan toneel- en muziekverenigingen gedacht kan worden, is hetzelfde in beide dorpen. Hiervan ligt het gemiddelde rond de 4,3. Dit houdt in dat de respondenten uit beide dorpen 'zelden' tot 'nooit' cultuurverenigingen bezoeken.

De frequentie van het bezoek aan 'sportverenigingen' blijkt in het eigen dorp en in andere dorpen van de Noordoostpolder voor zowel de respondenten uit Luttelgeest als Tollebeek van elkaar te verschillen. Met een gemiddelde van 3,23 bezoeken de respondenten uit Luttelgeest iets vaker sportverenigingen in het eigen dorp dan de respondenten uit Tollebeek dit doen (3,78). Ook brengen de respondenten van Luttelgeest vaker een bezoek aan andere dorpen wanneer ze een sportvereniging bezoeken, hoewel het gemiddelde 4,4 wel uitwijst dat dit 'zelden' tot 'nooit' gebeurt. In Tollebeek is dit bezoek nog lager. Het kent een gemiddelde van 4,72.

7.4.2 Dagelijkse boodschappen

Zoals in de vorige paragraaf naar voren kwam, blijkt er een significant verschil te zijn tussen Luttelgeest en Tollebeek in de relatie tot het boodschappen doen in verschillende plaatsen. In onderstaande figuren zijn deze relaties verder uitgewerkt.

De dorpen zouden de inwoners voorzien in de dagelijkse levensbehoeften. Nu is er echter geen supermarkt meer in Luttelgeest, waardoor de inwoners van deze plaats aangewezen zijn op andere winkels in de buurt. Wel kent Luttelgeest 'boerderij-winkel Verhage', waar verschillende levensmiddelen gekocht kunnen worden.

Figuur 7.2: Bezoek winkels in eigen dorp

In Luttelgeest geeft dus ook het hoogste percentage van de respondenten aan 'nooit' de winkels in het dorp te bezoeken. In Tollebeek ligt dit anders. Bijna zestig procent zegt 'vaak' tot 'regelmatig' de winkel in het dorp te bezoeken. Een derde van de respondenten antwoordt dit 'af en toe' tot 'zelden' te doen en slechts negen procent geeft aan 'nooit' een winkel in Tollebeek te bezoeken.

Emmeloord kreeg de verzorgingsfunctie van de hele Noordoostpolder toegewezen.

Figuur 7.3: Bezoek winkels in Emmeloord

Nu blijkt 89 procent van de respondenten ‘regelmatig’ tot ‘vaak’ de polderhoofdstad te bezoeken voor de dagelijkse boodschappen. In Tollebeek is dit percentage iets lager, namelijk 79 procent. Slechts negen procent van de respondenten uit Luttelgeest geeft aan ‘af en toe’ tot ‘zelden’ in Emmeloord voor de winkels te komen. In Tollebeek ligt dit aantal hoger, namelijk negentien procent. Slechts twee procent van de respondenten uit zowel Luttelgeest als Tollebeek geeft aan ‘nooit’ een winkelbezoek aan Emmeloord te brengen.

Grote verschillen zijn te zien in de bezoekfrequentie aan winkels in andere dorpen van de Noordoostpolder. In Luttelgeest geeft 45 procent aan ‘regelmatig’ tot ‘vaak’ een ander dorp te bezoeken om boodschappen te doen.

Figuur 7.4: Bezoek winkels in andere dorpen van de Noordoostpolder

Uit de enquêtes blijkt dat het vooral gaat om het nabijgelegen Marknesse. Een kwart van de respondenten uit Luttelgeest zegt ‘af en toe’ tot ‘zelden’ in andere dorpen van de Noordoostpolder boodschappen te doen en dertig procent zegt dit ‘nooit’ te doen. In Tollebeek is dit percentage veel hoger, namelijk 68 procent. Vijftien procent uit Tollebeek gaat ‘af en toe’ tot ‘zelden’ naar andere dorpen in de Noordoostpolder en slechts elf procent doet dit ‘regelmatig’ tot ‘vaak’.

De Directie wilde het liefst zien dat het contact met de randplaatsen door de inwoners van de Noordoostpolder werd afgesneden. Alleen de Noordoostpolder mocht centraal staan in het bezoek aan andere dorpen. Het blijkt echter dat vooral mensen uit Tollebeek (41 procent) ‘regelmatig’ tot ‘vaak’ in een plaats buiten de Noordoostpolder boodschappen gaan doen.

Figuur 7.5: Bezoek winkels buiten de Noordoostpolder

47 procent zegt dit ‘af en toe’ tot ‘zelden’ te doen. Uit de enquêtes blijkt dat het hier gaat om het nabijgelegen Urk, dat officieel niet tot de gemeente Noordoostpolder behoort. Slechts 29 procent van de respondenten uit Luttelgeest bezoekt andere dorpen buiten de Noordoostpolder voor de boodschappen en 55 procent zegt dit af en toe tot zelden te doen.

8. Conclusie

In dit laatste hoofdstuk zullen in het kort de hoofd- en deelvragen beantwoord worden. In paragraaf 8.1 worden de hoofd- en deelvragen beantwoord en in paragraaf 8.2 komt de discussie aan bod.

8.1 Beantwoording hoofd- en deelvragen

In deze masterthesis zijn twee dorpen in de Noordoostpolder onderzocht, namelijk Luttelgeest en Tollebeek. De respondenten uit de kernen van beide dorpen hebben enquêtes ingevuld en daarmee zijn de laatste twee deelvragen beantwoord.

Allereerst wordt echter ingegaan op de eerste deelvraag 'Hoe ziet de ontstaansgeschiedenis van de Noordoostpolder eruit?'. In hoofdstuk twee is deze deelvraag besproken. In 1886 is de Zuiderzeevereniging opgericht. Deze vereniging heeft ervoor gezorgd dat in 1918 hun plannen omtrent het inpolderen van een deel van de Zuiderzee in de Zuiderzeewet werden vastgelegd. Vervolgens viel de Wieringermeer in 1930 droog, werd de Afsluitdijk in 1932 gedicht en viel tot slot ook de Noordoostpolder op 9 september 1942 droog. Vervolgens zijn aan de hand van de centrale plaatsentheorie van de Duitse geograaf Christaller tien dorpen en een stad in de Noordoostpolder gebouwd: de dorpen Bant, Creil, Ens, Espel, Kraggenburg, Luttelgeest, Marknesse, Nagele, Rutten en Tollebeek en de stad Emmeloord. Hierbij had Emmeloord de functie van een centrale verzorgingsplaats voor alle dorpen. Elk dorp had zelf een voorzieningenniveau, dat zich richtte op de dagelijkse levensbehoeften.

In hoofdstuk drie is de deelvraag 'Wat zijn plaatsidentiteiten?' besproken. Allereerst werd gekeken naar het verschil tussen ruimte (space) en plaats (place). De belangrijkste verschillen hiervan zijn dat 'ruimte' een algemeen begrip is, coördinaten bevat en zonder betekenis kan bestaan, terwijl 'plaats' een specifiek begrip is, dat zowel coördinaten als eigenschappen bevat en met een betekenis bestaat.

Vervolgens zijn de vier hoofdcomponenten van 'plaatsidentiteit' besproken. Deze bestaat uit:

1. Dynamisch proces: een plaats is dynamisch, omdat deze altijd aan verandering onderhevig is. Een plaats geeft de ontmoetingen tussen mensen weer en dit heeft een bepaalde dynamische inhoud. Er heerst een bepaald machtsevenwicht, dat in de loop der tijd kan veranderen. Het is daarom een dynamisch proces;
2. Sociale constructie en relaties: verschillende individuen en groepen bevinden zich in een plaats. Deze sociale actoren kennen identiteiten toe aan een plaats. Doordat zij bepaalde relaties hebben met een plaats liggen deze identiteiten hierin verankerd. Deze relaties en daarmee ook de identiteiten zijn voor iedereen weer anders;
3. Meervoudige identiteiten: zowel insiders als outsiders van een plaats schrijven identiteiten toe hieraan. Deze zijn gebaseerd op verschillende kenmerken of eigenschappen van een plaats. Deze worden identity markers genoemd en kunnen ingedeeld worden in zowel zichtbare als niet zichtbare structuren;
4. Tijd en context: door de tijd heen kent een plaats verschillende sociale actoren. Deze actoren kennen identiteiten toe aan een plaats, maar deze zijn altijd berust op het verleden. De toekomst is immers niet bekend.

In hoofdstuk vijf werd de deelvraag 'Welke dorpen lijken het meest op elkaar?' besproken. De componenten 'dynamisch proces' en 'tijd en context' komen hierin aan bod.

Eerst werd gekeken naar de ligging van de dorpen in de Noordoostpolder en de reistijd tussen de dorpen. De Directie had namelijk besloten om niet zes dorpen maar tien dorpen te bouwen. Anders zouden de dorpen te ver van elkaar vandaan liggen.

Vervolgens werd gekeken naar de start van de bouw van de dorpen en de architect die deze dorpen ontworpen heeft. Hierin bleken alle dorpen op elkaar te lijken, behalve Nagele die onder een andere stroming, namelijk het nieuwe bouwen, is ontworpen.

Tot slot werd gekeken naar het inwonersaantal van de dorpen. De Directie wilde dat elk dorp zou bestaan uit tweeduizend inwoners en de polderhoofdstad Emmeloord zou tienduizend inwoners krijgen. Alleen de dorpen Luttelgeest, Nagele en Tollebeek kwam het dichtst in de buurt van de tweeduizend inwoners. Maar doordat Nagele een andere architectonische uitstraling heeft, is gekozen om verder onderzoek te doen in Luttelgeest en Tollebeek.

In hoofdstuk zes werd de deelvraag 'Wat zijn de kenmerken van de respondenten van Luttelgeest en Tollebeek in de Noordoostpolder?' aan bod. De component 'sociale constructie en relaties' van plaatsidentiteit wordt hierin besproken.

Luttelgeest

Luttelgeest kent op 1 januari 2010 een inwonersaantal van 2235 inwoners. Hiervan wonen 759 mensen in de kern van het dorp en 1476 mensen in het landelijk gebied van Luttelgeest. Er zijn 69 vrouwen geënquêteerd en 26 mannen. In totaal is dit 95 respondenten. Als naar de herkomst van de respondenten wordt gekeken, blijkt deze niet significant te verschillen met de respondenten uit Tollebeek. Het grootste deel komt uit Flevoland, gevolgd door midden en west Nederland. In Luttelgeest zijn er veertien respondenten gevonden, die geselecteerd zijn dan wel een van hun ouders of grootouders. Opvallend is dat er één Zeeuw naar Luttelgeest is getrokken en geen enkele Zeeuw naar Tollebeek. Wanneer gekeken wordt naar de gevoelswaarde blijkt deze zowel in Luttelgeest als in Tollebeek hetzelfde te zijn. De meeste respondenten voelen zich Nederlander. Qua geloofsovertuiging verschillen de respondenten uit Luttelgeest en Tollebeek van elkaar. In Luttelgeest is 38 procent protestants. Daarna volgt de groep niet-gelovigen en de katholieken zijn in de minderheid. Ook zou elk dorp drie verschillende basisscholen krijgen vanwege de verschillende geloven: een openbare basisschool, een protestantse basisschool en een katholieke basisschool. Luttelgeest kent alleen een christelijke en een openbare basisschool. De meeste respondenten laten of lieten hun kind naar de christelijke basisschool gaan. Hiervan zijn de meeste respondenten protestants of niet-gelovig. De katholieken sturen hun kind vooral naar de openbare basisschool.

Tollebeek

Tollebeek kent een totaal aantal inwoners van 2246. Hiervan wonen 1679 mensen in de kern en 567 in het landelijk gebied. 69 vrouwen en 37 mannen zijn in Tollebeek geënquêteerd. Dit brengt het totaal op 106 respondenten. Bij het kijken naar de herkomst van de respondenten blijkt deze overeen te komen met de respondenten uit Luttelgeest. Het grootste gedeelte van de respondenten komt uit Flevoland en dan voornamelijk uit Urk. Andere regio's uit

Nederland waar veel respondenten vandaan komen zijn noord en west Nederland. In Tollebeek zijn twintig personen gevonden, die geselecteerd zijn dan wel een van hun ouders of grootouders. Opvallend is dat twee personen uit Drenthe en Urk naar Tollebeek getrokken zijn en niet naar Luttelgeest. De gevoelswaarde in Tollebeek is hetzelfde als in Luttelgeest. De meeste mensen voelen zich Nederlander. Opvallend echter is dat bij de categorie 'iets anders' ruim tien procent van de respondenten uit Tollebeek zich een Urker of Urkse voelt.

In Tollebeek is de grote meerderheid protestants, namelijk 61 procent. Dit verschilt aanzienlijk met Luttelgeest. Daarna volgen de niet-gelovigen en tot slot de rooms-katholieken. In Tollebeek zijn wel drie verschillende basisscholen te vinden. De meeste kinderen van de respondenten gaan of gingen naar de protestantse basisschool. Het valt op dat de meeste protestanten hun kind naar de protestantse school laten gaan en de meeste katholieken naar de katholieke basisschool. Er is echter geen enkel kind van het ene geloof naar een school met het andere geloof gegaan. Wel gingen sommige gelovige kinderen naar de openbare basisschool.

Tot slot werd in hoofdstuk zeven de deelvraag 'Welke plaatsidentiteiten kennen de bewoners van de dorpen Luttelgeest en Tollebeek toe aan hun dorp?' behandeld. De componenten 'meervoudige identiteiten' en 'sociale relaties' komen in dit hoofdstuk aan bod.

Eerst werd gekeken of de inwoners zich sterk met hun dorp identificeren. Het blijkt dat de respondenten uit beide dorpen zich evenveel met hun dorp identificeren. Echter door de Cronbach's α is wel gebleken dat wanneer stelling 3 eruit gehaald wordt, de respondenten uit Luttelgeest zich mindere mate geïdentificeerd voelen met hun dorp dan de respondenten uit Tollebeek.

Luttelgeest

Vervolgens is gekeken welke eerste algemene indrukken de respondenten van hun dorp hebben. Hierin blijken de respondenten uit beide dorpen niet dezelfde indrukken hebben. Ze verschillen namelijk significant van elkaar. Deze verschillen liggen vooral in 'sfeer', 'voorziening' en 'overig'. Het hoogste percentage ligt in de categorie 'sfeer'. Ook blijken veel respondenten uit Luttelgeest het jammer te vinden dat er geen winkel of horecagelegenheid meer te vinden is in het dorp. Het

De zichtbare identity markers zijn in beide dorpen ook niet gelijk. Dit komt onder andere doordat in Luttelgeest de respondenten 'beelden of kunstwerken' helemaal niet genoemd hebben. De grootste identity marker in Luttelgeest zijn de kerken.

Bij het toetsen van de niet-zichtbare identity markers zijn er geen significante verschillen gevonden. Dit betekent dat beide dorpen op elkaar lijken in de evenementen, feesten en tradities die ze hebben. De respondenten van beide dorpen antwoorden voor het merendeel aan het dorpsfeest te denken.

De respondenten uit beide dorpen denken bij Emmeloord het meest aan boodschappen doen. Daarna volgen sferen, zoals 'gezellig', 'prettig' en 'vlakbij'. De respondenten uit Luttelgeest denken, wanneer zij denken aan Tollebeek, vooral aan Urk, het laagste punt van de Noordoostpolder, de sfeer, zoals 'actief', 'leuk' en 'klein' en aan overige dingen, zoals 'Tollebeek', 'hoog water' en 'voetbal'.

Vervolgens is gevraagd aan de respondenten of zij hun eigen dorp anders vinden dan andere dorpen in de Noordoostpolder. In beide dorpen vindt de meerderheid dat hun eigen dorp anders is. Redenen hiervoor zijn in Luttelgeest bijvoorbeeld de kassen, de saamhorigheid en dat het geen voorzieningen meer heeft. Een lager percentage in beide dorpen vindt dat hun eigen dorp niet anders is dan andere dorpen in de Noordoostpolder. De redenen hiervoor zijn in beide dorpen onder andere dat alle dorpen hetzelfde zijn, dat ze allemaal klein zijn en dezelfde sfeer kennen.

Daarna is nog gekeken naar de verschillende relaties die respondenten met betrekking op verschillende plaatsen hebben. Gekeken wordt naar het voorzieningengebruik en het bezoek aan evenementen. Alleen de relaties met plaatsen wanneer evenementen en cultuurverenigingen worden bezocht, blijken voor beide dorpen hetzelfde te zijn. De categorie 'winkel' blijkt echter niet hetzelfde te zijn. De respondenten van Luttelgeest gaan zelden tot nooit in hun eigen dorp naar de winkel, terwijl dit voor de respondenten uit Tollebeek wel het geval is. Dit komt doordat in Luttelgeest geen supermarkt meer bestaat.

Tot slot is het bezoek aan de winkels nader onderzocht, omdat hier een significant verschil in was gevonden. Daarnaast wilde de Directie dat ieder dorp zich kon voorzien in de dagelijkse levensbehoeften. Nu blijkt Luttelgeest geen supermarkt meer te hebben waardoor de inwoners van Luttelgeest aangewezen zijn op andere plaatsen om boodschappen te doen. Vooral Emmeloord en Marknesse worden door een groot percentage van de respondenten uit Luttelgeest bezocht.

Tollebeek

De eerste algemene indruk verschilt met Luttelgeest significant van elkaar. De meeste respondenten denken echter aan de 'sfeer', zoals rust of gezellig.

De zichtbare identity markers verschillen van Luttelgeest. De meeste respondenten denken aan beelden of kunstwerken, zoals 't Jagertje, genoemd. Ook de categorieën 'kerken' en 'overig' blijken veel van elkaar te verschillen.

De grootste niet zichtbare identity marker is in Tollebeek het Dorpsfeest.

De respondenten uit Tollebeek denken bij Emmeloord voor het grootste deel aan boodschappen doen. Wanneer zij denken aan Luttelgeest worden zowel de Orchideeën Hoeve als het asielzoekerscentrum het meest genoemd. Daarna volgen de categorie sfeer, zoals 'klein van geest', 'slaapstad' en 'somber' en de categorie overige dingen zoals 'Tattoo Hans', 'slecht openbaar vervoer' en 'Tonego'.

Redenen voor de respondenten uit Tollebeek om hun dorp anders te vinden dan andere dorpen in de Noordoostpolder zijn onder andere de hechte gemeenschap, de goede bereikbaarheid en de vele Urkers die het dorp kent.

Wanneer gekeken wordt naar het voorzieningengebruik en het bezoek aan evenementen verschilt de categorie 'uitgaansgelegenheden' in beide dorpen. Zo gaan de respondenten uit Tollebeek vaker uit in hun eigen dorp dan de respondenten uit Luttelgeest. De respondenten uit Luttelgeest gaan echter iets vaker uit in andere dorpen in de Noordoostpolder dan de respondenten uit Tollebeek. Ook in de categorie sportverenigingen blijken verschillen te zijn tussen beide dorpen in de plaatsen van het eigen dorp en andere dorpen in de Noordoostpolder.

Als alleen gekeken wordt naar het winkelbezoek blijken de respondenten uit Tollebeek vaker plaatsen buiten de Noordoostpolder dan de respondenten uit Luttelgeest. Vooral Urk wordt veel bezocht.

8.2 Discussie

Hierboven zijn de uitkomsten van de plaatsidentiteiten van de dorpen Luttelgeest en Tollebeek beschreven, die toegekend zijn door de respondenten van deze dorpen. Nu dient er echter wel afgevraagd te worden of niet elke inwoner van een dorp in Nederland zulke identiteiten aan hun (woon)plaats toekent. Veel dorpen hebben een kerk en ook veel dorpen kennen het jaarlijks terugkerende dorpsfeest. Daarnaast is de Noordoostpolder een vrij nieuw gebied in Nederland, maar zijn nieuwbouwwijken dat ook niet? Ook hier komen nieuwe mensen te wonen, die weer identiteiten gaan toeschrijven aan het gebied.

Daarnaast zou er nog gekeken moeten worden of een enquête de juiste methode is om te achterhalen welke plaatsidentiteiten mensen toekennen aan hun dorp. Aan de ene kant kunnen met enquêtes veel mensen worden bereikt en kan hiermee een grote steekproef onder een bepaalde populatie gehouden worden. Aan de andere kant blijft een enquête vrij oppervlakkig en is de kans groot dat mensen deze niet geheel invullen. Doordat plaatsidentiteiten vaak een bepaald machtsevenwicht kennen zou het goed zijn om bepaalde dominante en minder dominante groepen te onderscheiden. Aan deze groepen zou gevraagd kunnen worden welke identiteiten zij toeschrijven aan hun dorp. Mensen hebben, zoals Massey (1994) en Simon (2005) al beschreven vaak bepaalde belangen bij het uitdragen van identiteitstoekenning aan een plaats. Dit speelt bij bijvoorbeeld citymarketing ook een rol. Volgens Hospers (2009, p.115) 'is citymarketing het langetermijnproces en/of het beleidsinstrument bestaande uit verschillende, met elkaar samenhangende activiteiten gericht op het behouden en aantrekken van specifieke doelgroepen voor een bepaalde stad'. Hierin laat Hospers zien dat de gemeente bepaalde zichtbare en niet zichtbare identity markers kan gebruiken om een stad beter op de kaart te zetten. Deze laten tenslotte een deel van de identiteit van een plaats zien.

Literatuur

Abma, E. & J.E. Montgomery (1959), *Woning, dorp en dorpsgemeenschap in de Noordoostpolder*, Wageningen: afdeling sociologie en sociografie van de landbouwhogeschool

Ashworth, G.J., B. Graham & J.E. Tunbridge (2007), *Pluralising pasts: heritage, identity and place in multicultural societies*, London: Pluto Press

Buursink, J. (1971), *Centraliteit en hiërarchie: de theorie der centrale plaatsen in enkele Nederlandse industriegebieden*, Assen: Van Gorcum

Carter E., J. Donald & J. Squires (1993), *Space and place: theories of identity and location*, London: Lawrence & Wishart

Cloke, P.J. & R.J. Johnston (2005), *Spaces of geographical thought: deconstructing human geography's binaries*, London: SAGE

Constandse, A.K. (1960), *Het dorp in de IJsselmeerpolders: sociologische beschouwingen over de nieuwe plattelandscultuur en haar implicaties voor de planologie van de droog te leggen IJsselmeerpolders*, Zwolle: Tjeenk Willink

De Bruin, I., P.P.P. Huigen & K.Volkers (1991), *Dorpen onder druk: nederzettingenproblematiek in de Noordoostpolder*, uit K.N.A.G. Geografisch Tijdschrift XXV (1991), nr.2

Directie van de Wieringermeer (1952), *Tien jaren Noordoostpolder*, Zwolle: Vellinga

Dissel, A.M.C. van (1991), *59 jaar eigengereide doeners in Flevoland, Noordoostpolder en Wieringermeer: Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders 1930-1989*, Zutphen: Walburg Pers

Field, A. (2009), *Discovering statistics using SPSS (and sex and drugs and rock 'n' roll)*, 3e editie, Los Angeles, Californië: Sage

Fischer, T. & M. Julsing (2007), *Onderzoek doen!: kwantitatief en kwalitatief onderzoek*, Groningen: Wolters-Noordhoff

Flokstra, T.F. (2000), *Samenleven in het nieuwe land: een schets van de sociale, culturele en geestelijke ontwikkelingen in de Noordoostpolder 1942-1970*, Kampen: Stichting IJsselacademie

Flowerdew, R. & D. Martin (2005), *Methods in human geography: a guide for students doing a research project*, Harlow: Pearson Prentice Hall

Geurts, A.J. (1997), *De 'groene' IJsselmeerpolders: inrichting van het landschap in Wieringemeer, Noordoostpolder, Oostelijk en Zuidelijk Flevoland*, Lelystad: Stichting Uitgeverij De Twaalfde Provincie

Gort, M & A. van Oostrom (1987), *Uitverkoren: de kolonisatie van de Noordoostpolder 1940-1960*, Zwolle: Waanders

- Haartsen, T., P.D. Groote & P.P.P. Huigen (2000), *Claiming rural identities: dynamics, contexts, policies*, Assen: Van Gorcum
- Hermsen, E. (1988), *Dr. Ir. S. Smeding, directeur landdrosst van de Wieringermeer en de Noordoostpolder 1930-1954*, Zutphen: De Walburg Pers
- Hoekstra, C. (1980), *De Noordoostpolder en zijn rand: (een geografische en sociologische studie naar regionale interactiepatronen)*, Amsterdam: Stichting voor het bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders
- Holloway, L. & P. Hubbard (2001), *People and place: the extraordinary geographies of everyday life*, Harlow: Prentice Hall
- Hough, M. (1990), *Out of place: restoring identity to the regional landscape*, New Haven: Yale University Press
- Hospers, G.J. (2009), *Citymarketing in perspectief*, Lelystad: IVIO-Wereldschool
- Jorgensen, B.S. & R.C. Stedman (2001), Sense of place as an attitude: lakeshores owners attitudes toward their properties, *Journal of environmental psychology* 21(3), p.233-248
- Kampen, J.H. van (1988), *Wording en opbouw van de Noordoostpolder: geschiedenis van de ontginning en eerste ontwikkeling (1940-ca.1960) – deel 3: De inrichting en ontwikkeling van het landbouwgebied*, Lelystad: Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders
- Kampen, J.H. van (1990), *Wording en opbouw van de Noordoostpolder: geschiedenis van de ontginning en eerste ontwikkeling (1940-ca.1960) – deel 4: De ontwikkeling der dorpen*, 's-Gravenhage: Ministerie van Verkeer en Waterstaat; Lelystad: Rijkswaterstaat, Directie Flevoland
- Knox, P.L. & S.A. Marston (2001), *Places and regions in global context: human geography*, Upper Saddle River, N.J. (etc.): Prentice Hall
- Loopstra, G., P. Terpstra & C. Kalisvaart (1977), *In het spoor van de pioniers: 35 jaar Noordoostpolder*, Leeuwarden: Van Seijen
- Massey, D.B. (1994), *Space, place and gender*, Cambridge: Polity Press
- Moore, D.S. & G.P. MacCabe (2006), *Introduction to the practice of statistics*, 5e editie, New York: Freeman
- Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad (1990), *Wording en opbouw van de Noordoostpolder: geschiedenis van de ontginning en eerste ontwikkeling (1940-ca.1960) – deel 2: Het in cultuur brengen der drooggevallen gronden*, Lelystad: Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders
- Seale, C. (2004), *Researching society and culture*, London: SAGE
- Simon, C. (2005), *Ruimte voor identiteit: de productie en reproductie van streekidentiteiten in Nederland*, Enschede: Febodruk

Scholtmeijer, H. (2001), *Namen in de Noordoostpolder*, Kampen: Stichting IJsselacademie

Volkers, K. (1991), *Noordoostpolder in de revisie*, uit Geografenkrant - Ruimtelijke Ordening

Wal, C. van der, J.W.C. Bruggenkamp & D.P. Oterdoorn, (1992), *De jongere bouwkunst en stedenbouw in de Noordoostpolder: de ruimtelijke opbouw van de Noordoostpolder*, Lelystad: Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat Generaal Rijkswaterstaat, Directie Flevoland

Weeda, W.C. (1986), *Kwaliteit of kwantiteit: een oneigenlijk methodologisch dilemma*, Lisse: Swets & Zeitlinger

Wheeler, J.O. & T.W. Hodler (1998), *Economic geography*, New York: Wiley

Woensel, J.T.W.H. van (1999), *Nieuwe dorpen op nieuw land: inrichting van de dorpen in Wieringermeer, Noordoostpolder, Oostelijk en Zuidelijk Flevoland*, Lelystad: Stichting Uitgeverij De Twaalfde Provincie

Wolffram, D.J. (1995), *Zeeuwse pachters in de Noordoostpolder: selectie en bijdrage aan de sociale opbouw 1945-1962*, Lelystad: Stichting Uitgeverij De Twaalfde Provincie

Websites

Google maps (2010), *Google maps Nederland*. Beschikbaar via: <http://maps.google.nl/maps> [laatst geraadpleegd op 09-05-2010]

Noordoostpolder (2010), *Feiten en cijfers*. Beschikbaar via: <http://www.noordoostpolder.nl>, [laatst geraadpleegd op 02-05-2010]

Luttelgeest (2010), *Luttelgeest.nl*. Beschikbaar via: <http://www.luttelgeest.com>, [laatst geraadpleegd op 02-05-2010]

Tollebeek (2010), *Tollebeek*. Beschikbaar via: <http://www.tollebeek.nl>, [laatst geraadpleegd op 02-05-2010]

Overig

Brochure

Gemeente Noordoostpolder, *Dorpen in de gemeente Noordoostpolder: Emmeloord en de groendorpen*, Emmeloord: gemeente Noordoostpolder

Collegesheets

Brouwer, A.E. & F.J. Sijtsma (2009), *Centrale plaatsen theorie Christaller en Lösch, Collegesheets 2009-2010 3^e college*

Aantekeningen

Meester, W. (2005), *Enkele notities bij statistiek 1*

Bijlage 1 Enquête Luttelgeest

rijksuniversiteit
groningen

faculteit ruimtelijke
wetenschappen

--	--

Beste bewoner van Luttelgeest,

Voor mijn afstudeerscriptie, die ik schrijf voor de Rijksuniversiteit Groningen, onderzoek ik wat de bewoners van de dorpen in de Noordoostpolder hebben met hun dorp. Dit doe ik door enquêtes af te nemen in de dorpen Luttelgeest en Tollebeek.

Alvast bedankt!

I. Open vragen

1. Waar denkt u aan als ik Luttelgeest zeg?
2. Welke van de opgegeven woorden vindt u positief (+), negatief (-) en/of neutraal (0)?
3. Welke gebouwen of kunstwerken vindt u karakteristiek voor Luttelgeest?
4. Welke evenementen, feesten of tradities vindt u echt bij Luttelgeest horen?
5. Welke woorden komen bij u op als ik zeg?
 - I. Emmeloord(..)
 - II. Tollebeek(..)
 - III. Noordoostpolder(..)
6. En welke woorden vindt u positief (+), negatief (-) of neutraal (0)?
7. Is Luttelgeest volgens u anders dan andere dorpen van de Noordoostpolder?
 1. Nee, want
 2. Ja, omdat

II. Stellingen

1 = helemaal mee oneens | 2 = een beetje mee oneens | 3 = niet mee oneens/niet mee eens |
4 = een beetje mee eens | 5 = helemaal mee eens

1.	Luttelgeest is een onderdeel van mijzelf.	1	2	3	4	5
2.	Luttelgeest zegt veel over wie ik ben.	1	2	3	4	5
3.	Ik heb het gevoel dat ik echt mezelf kan zijn in Luttelgeest.	1	2	3	4	5
4.	Luttelgeest staat voor de persoon die ik ben.	1	2	3	4	5
5.	Ik voel me op mijn gemak (relaxt) in Luttelgeest.	1	2	3	4	5
6.	Ik voel mij het gelukkigst als ik in Luttelgeest ben.	1	2	3	4	5
7.	Luttelgeest is mijn meest favoriete plek om te zijn.	1	2	3	4	5
8.	Ik mis Luttelgeest oprecht als ik lang van huis ben.	1	2	3	4	5
9.	Luttelgeest is de beste plek om dingen te doen die ik het leukst vind.	1	2	3	4	5
10.	Om die dingen te doen waar ik het meest van geniet, is er geen plek vergelijkbaar met Luttelgeest.	1	2	3	4	5
11.	Luttelgeest is geen goede plek om die dingen te doen die ik het leukst vind.	1	2	3	4	5
12.	Wat mij betreft zijn er betere plekken om te zijn dan in Luttelgeest.	1	2	3	4	5
13.	In Luttelgeest wordt verschil gemaakt tussen nieuwkomers en inwoners die hier al langer wonen.	1	2	3	4	5
14.	Ik ben bekend met de bijzondere ontstaansgeschiedenis van de Noordoostpolder.	1	2	3	4	5
15.	Het landschap van de Noordoostpolder is uniek in Nederland.	1	2	3	4	5
16.	De Noordoostpolder is écht nieuw land.	1	2	3	4	5
17.	Het open landschap van de Noordoostpolder moet behouden blijven ten koste van alles.	1	2	3	4	5
18.	De oorspronkelijke architectuur in het centrum van de dorpen moet behouden blijven.	1	2	3	4	5
19.	Ik vind dat er ook in nieuwbouwwijken wat van de geschiedenis van het dorp te zien moet zijn.	1	2	3	4	5
20.	De Noordoostpolder is niet anders dan het 'oude' land	1	2	3	4	5

III. Voorzieningengebruik

1 = vaak | 2 = regelmatig | 3 = af en toe | 4 = zelden | 5 = nooit

Ik maak gebruik van:

	Voorzieningen	Luttelgeest	Emmeloord	Ander dorp in de NOP	Buiten de NOP
1.	Winkels	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
2.	Uitgaansgelegenheden	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
3.	Evenementen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
4.	Cultuurverenigingen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
5.	Sportverenigingen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

III. Persoonsgegevens

1. Waar hebt u sinds uw geboorte gewoond en hoelang heeft u daar gewoond? Is dit volgens u een dorp of een stad?

Periode (van – tot)	Waar?	Dorp of stad?	
19 -		Dorp	Stad
		Dorp	Stad
		Dorp	Stad
		Dorp	Stad

2. Heeft ten minste een van uw ouders in de Noordoostpolder gewoond?

1. Ja, namelijk in . . .
2. Nee

3. Bent u of een van uw ouders geselecteerd/een pionier?

1. Ja en ik/mijn ouders zijn afkomstig uit . . .
2. Nee

4. Wat voelt u zich het meest?

1. Luttelgeester
2. Polderling
3. Flevolander
4. Nederlander
5. Europeaan
6. Wereldburger
7. Iets anders, namelijk . . .

5. Hoe is uw huishouden samengesteld?

1. Thuiswonend bij ouders/verzorgers
2. Alleenstaand
3. Samenwonend/gehuwd zonder kinderen
4. Samenwonend/gehuwd met kinderen
5. Alleenstaande ouder
6. Samenwonend/gehuwd en de kinderen zijn uit huis
7. Weduwe/weduwnaar en de kinderen zijn uit huis
8. Iets anders, namelijk . . .

6. Waar gaan (of zijn) uw kinderen naar de basisschool (geweest)?

1. In het dorp, namelijk:
 1. *Openbare Basisschool "De Klipper"*
 2. *Christelijke Basisschool "De Rank"*
 3. *OC Basisschool "De Wissel" (asielzoekerscentrum)*
2. Emmeloord
3. Elders in de gemeente Noordoostpolder, namelijk . . .
4. Buiten de gemeente Noordoostpolder, namelijk . . .

7. In welke plaats werkt u?

8. Wat voor werk doet u?

9. Bent u gelovig?

1. Protestants/Gereformeerd
2. Nederlands Hervormd
3. Rooms-katholiek
4. Niet-gelovig
5. Iets anders, namelijk . . .

10. Naar welke kerk gaat u?

1. In het dorp, namelijk:
 1. *Protestantse Gemeente Luttelgeest*
 2. *Rooms Katholieke Sint Josephkerk (Ens, Kraggenburg, Luttelgeest, Marknesse)*
2. Emmeloord
3. Elders in de gemeente Noordoostpolder, namelijk . . .
4. Buiten de gemeente Noordoostpolder, namelijk . . .

11. Wat is uw leeftijd?

12. Wat is uw geslacht?

1. Man
2. Vrouw

13. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

Hartelijk bedankt voor het invullen en nog een prettige dag toegewenst!

Bijlage 2 Enquête Tollebeek

rijksuniversiteit
 groningen

faculteit ruimtelijke
 wetenschappen

--	--

Beste bewoner van Tollebeek,

Voor mijn afstudeerscriptie, die ik schrijf voor de Rijksuniversiteit Groningen, onderzoek ik wat de bewoners van de dorpen in de Noordoostpolder hebben met hun dorp. Dit doe ik door enquêtes af te nemen in de dorpen Luttelgeest en Tollebeek.

Alvast bedankt!

I. Open vragen

8. Waar denkt u aan als ik Tollebeek zeg?

9. Welke van de opgegeven woorden vindt u positief (+), negatief (-) en/of neutraal (0)?

10. Welke gebouwen of kunstwerken vindt u karakteristiek voor Tollebeek?

11. Welke evenementen, feesten of tradities vindt u echt bij Tollebeek horen?

12. Welke woorden komen bij u op als ik zeg?

IV. Emmeloord(. .)

V. Luttelgeest(. .)

VI. Noordoostpolder(. .)

13. En welke woorden vindt u positief (+), negatief (-) of neutraal (0)?

14. Is Tollebeek volgens u anders dan andere dorpen van de Noordoostpolder?

1. Nee, want

2. Ja, omdat

II. Stellingen

1 = helemaal mee oneens | 2 = een beetje mee oneens | 3 = niet mee oneens/niet mee eens |
4 = een beetje mee eens | 5 = helemaal mee eens

1.	Tollebeek is een onderdeel van mijzelf.	1	2	3	4	5
2.	Tollebeek zegt veel over wie ik ben.	1	2	3	4	5
3.	Ik heb het gevoel dat ik echt mezelf kan zijn in Tollebeek.	1	2	3	4	5
4.	Tollebeek staat voor de persoon die ik ben.	1	2	3	4	5
5.	Ik voel me op mijn gemak (relaxt) in Tollebeek.	1	2	3	4	5
6.	Ik voel mij het gelukkigst als ik in Tollebeek ben.	1	2	3	4	5
7.	Tollebeek is mijn meest favoriete plek om te zijn.	1	2	3	4	5
8.	Ik mis Tollebeek oprecht als ik lang van huis ben.	1	2	3	4	5
9.	Tollebeek is de beste plek om dingen te doen die ik het leukst vind.	1	2	3	4	5
10.	Om die dingen te doen waar ik het meest van geniet, is er geen plek vergelijkbaar met Tollebeek.	1	2	3	4	5
11.	Tollebeek is geen goede plek om die dingen te doen die ik het leukst vind.	1	2	3	4	5
12.	Wat mij betreft zijn er betere plekken om te zijn dan in Tollebeek.	1	2	3	4	5
13.	In Tollebeek wordt verschil gemaakt tussen nieuwkomers en inwoners die hier al langer wonen.	1	2	3	4	5
14.	Ik ben bekend met de bijzondere ontstaansgeschiedenis van de Noordoostpolder.	1	2	3	4	5
15.	Het landschap van de Noordoostpolder is uniek in Nederland.	1	2	3	4	5
16.	De Noordoostpolder is écht nieuw land.	1	2	3	4	5
17.	Het open landschap van de Noordoostpolder moet behouden blijven ten koste van alles.	1	2	3	4	5
18.	De oorspronkelijke architectuur in het centrum van de dorpen moet behouden blijven.	1	2	3	4	5
19.	Ik vind dat er ook in nieuwbouwwijken wat van de geschiedenis van het dorp te zien moet zijn.	1	2	3	4	5
20.	De Noordoostpolder is niet anders dan het 'oude' land.	1	2	3	4	5

1 = vaak | 2 = regelmatig | 3 = af en toe | 4 = zelden | 5 = nooit

Ik maak gebruik van:

	Voorzieningen	Tollebeek	Emmeloord	Ander dorp in de NOP	Buiten de NOP
1.	Winkels	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
2.	Uitgaansgelegenheden	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
3.	Evenementen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
4.	Cultuurverenigingen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
5.	Sportverenigingen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

III. Persoonsgegevens

13. Waar hebt u sinds uw geboorte gewoond en hoelang heeft u daar gewoond? Is dit volgens u een dorp of een stad?

Periode (van – tot)	Waar?	Dorp of stad?	
		Dorp	Stad
19 -		Dorp	Stad
		Dorp	Stad
		Dorp	Stad
		Dorp	Stad

14. Heeft ten minste een van uw ouders in de Noordoostpolder gewoond?

1. Ja, namelijk in . . .
2. Nee

Selecteurs/Pioniers? Ja/Nee

15. Wat voelt u zich het meest?

1. Tollebeker
2. Polderling
3. Flevolander
4. Nederlander

5. Europeaan
6. Wereldburger
7. Iets anders, namelijk . . .

16. Hoe is uw huishouden samengesteld?

1. Thuiswonend bij ouders/verzorgers
2. Alleenstaand
3. Samenwonend/gehuwd zonder kinderen

4. Samenwonend/gehuwd met kinderen
5. Alleenstaande ouder
6. Iets anders, namelijk . . .

17. Waar gaan (of zijn) uw kinderen naar de basisschool (geweest)?

1. In het dorp, namelijk:

Tollebeek:

1. *Openbare Basisschool "Ir. A.P. Minderhoud"*
2. *Protestant Christelijke Basisschool "Op de wieken"*
3. *Rooms Katholieke Basisschool "Mariaschool"*

2. Emmeloord
3. Elders in de gemeente Noordoostpolder
4. Buiten de gemeente Noordoostpolder

18. In welke plaats werkt u?

19. Wat voor werk doet u?

20. Bent u gelovig?

6. Gereformeerd
7. Nederlands Hervormd
8. Rooms-katholiek
9. Niet-gelovig
10. Iets anders, namelijk . . .

21. Naar welke kerk gaat u?

1. In het dorp, namelijk:

Tollebeek

1. *Rooms Katholieke "Sint Hubertus kerk".*
2. *Protestantse Gemeente Tollebeek*

2. Emmeloord
3. Elders in de gemeente Noordoostpolder
4. Buiten de gemeente Noordoostpolder

22. Wat is uw leeftijd?

23. Geslacht

1. Man
2. Vrouw

24. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

Hartelijk bedankt voor het invullen en nog een prettige dag toegewenst!

Bijlage 3 Ligging dorpen

In deze bijlage worden de reisafstanden tussen de dorpen weergegeven. Deze zijn gebaseerd op het autogebruik en worden zowel in kilometers (eerste kolom) als minuten (tweede kolom) per dorp weergegeven. Deze afstanden zijn tot stand gekomen met behulp van Google Maps en zijn uitgevoerd op 8 januari 2010.

De paarse cijfers geven de afstanden aan die of minder dan acht kilometer bedragen of maximaal vijftien minuten bedragen.

	Bant		Creil		Ens		Espel	
Bant	X	X	6,6 km	9 min.	16,9 km	15 min.	11,3 km	14 min.
Creil	6,6 km	9 min.	X	X	22,9 km	21 min.	4,7 km	6 min.
Ens	16,9 km	15 min.	22,9 km	21 min.	X	X	19,9 km	22 min.
Espel	11,3 km	14 min.	4,7 km	6 min.	19,9 km	22 min.	X	X
Kraggenburg	22,8 km	21 min.	28,8 km	28 min.	5,9 km	6 min.	25,7 km	28 min.
Luttelgeest	8,8 km	12 min.	14,9 km	18 min.	20,18 km	18 min.	17,8 km	22 min.
Marknesse	13 km	17 min.	19,1 km	23 min.	11,8 km	13 min.	17,4 km	23 min.
Nagele	21,6 km	18 min.	16,3 km	18 min.	7,8 km	9 min.	12 km	14 min.
Rutten	7,1 km	9 min.	5,7 km	7 min.	23,8 km	22 min.	10,3 km	12 min.
Tollebeek	18 km	18 min.	11,5 km	13 min.	12,8 km	16 min.	7,3 km	8 min.
Emmeloord	7,1 km	12 min.	12,6 km	17 min.	10,9 km	13 min.	9,5 km	13 min.

	Kraggenburg		Luttelgeest		Marknesse	
Bant	22,8 km	21 min.	8,8 km	12 min.	13 km	17 min.
Creil	28,8 km	28 min.	14,9 km	18 min.	19,1 km	23 min.
Ens	5,9 km	6 min.	20,18 km	18 min.	11,8 km	13 min.
Espel	25,7 km	28 min.	17,8 km	22 min.	17,4 km	23 min.
Kraggenburg	X	X	10,7 km	15 min.	6,3 km	8 min.
Luttelgeest	10,7 km	15 min.	X	X	4,4 km	6 min.
Marknesse	6,3 km	8 min.	4,4 km	6 min.	X	X
Nagele	13,7 km	16 min.	18 km	24 min.	13,6 km	18 min.
Rutten	29,7 km	29 min.	15,8 km	19 min.	20 km	24 min.
Tollebeek	18,7 km	23 min.	18,2 km	23 min.	13,9 km	20 min.
Emmeloord	13,6 km	18 min.	11,8 km	15 min.	7,5 km	12 min.

	Nagele		Rutten		Tollebeek	
Bant	21,6 km	18 min.	7,1 km	9 min.	18 km	18 min.
Creil	16,3 km	18 min.	5,7 km	7 min.	11,5 km	13 min.
Ens	7,8 km	9 min.	23,8 km	22 min.	12,8 km	16 min.
Espel	12 km	14 min.	10,3 km	12 min.	7,3 km	8 min.
Kraggenburg	13,7 km	16 min.	29,7 km	29 min.	18,7 km	23 min.
Luttelgeest	18 km	24 min.	15,8 km	19 min.	18,2 km	23 min.
Marknesse	13,6 km	18 min.	20 km	24 min.	13,9 km	20 min.
Nagele	X	X	21,8 km	24 min.	5 km	7 min.
Rutten	21,8 km	24 min.	X	X	17,1 km	18 min.
Tollebeek	5 km	7 min.	17,1 km	18 min.	X	X
Emmeloord	8,3 km	10 min.	14,1 km	20 min.	6,5 km	8 min.

Emmeloord		
Bant	7,1 km	11 min.
Creil	13 km	17 min.
Ens	14 km	19 min.
Espel	8,7 km	14 min.
Kraggenburg	13,6 km	18 min.
Luttelgeest	11,9 km	14 min.
Marknesse	7,5 km	10 min.
Nagele	8,3 km	10 min.
Rutten	14,1 km	19 min.
Tollebeek	6,4 km	9 min.
Emmeloord	X	X